

**Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta životního prostředí**

Katedra biotechnických úprav krajiny



Česká zemědělská univerzita v Praze

**Fakulta životního
prostředí**

**Zhodnocení vývoje a současného stavu zámeckého
parku zámku Červený Hrádek**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: RNDr. Ivana TRPÁKOVÁ PhD.

Diplomant: Bc. Kamila PLZÁKOVÁ

Praha 2015

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra biotechnických úprav krajiny

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kamila Plzáková

Regionální environmentální správa

Název práce

Zhodnocení vývoje a současného stavu zámeckého parku zámku Červený Hrádek

Název anglicky

Evaluation of the development and current state of the castle park of the Červený Hrádek

Cíle práce

Cílem práce je analýza vývoje zámeckého parku zámku Červený Hrádek u Jirkova a jeho blízkého okolí v základních etapách vývoje. Současně se zjištěním existence kontinuálních prvků zeleně v parku a jeho okolí a popsáním nejvýznamnějších prvků zeleně z dendrologického hlediska. Dalším cílem je zhodnocení změn v průběhu času a návrh řešení na zlepšení současného stavu.

Metodika

- 1/ Literární rešerše a sběr dat.
- 2/ Zpracování dat a mapových podkladů.
- 3/ Analýza a vyhodnocení dat, návrh na zlepšení současného stavu.
- 4/ Závěr.

Doporučený rozsah práce

50 stran

Klíčová slova

zámecké parky, Červený Hrádek, aleje, významné stromy

Doporučené zdroje informací

Hieke, K., 1984: České zámecké parky a jejich dřeviny, Státní zemědělské nakladatelství Praha

Pacáková Hošťálková, B, Petrů, J., Riedl, D., 2004: Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Libri

Trpáková, I., 2013: Krajina ve světle starých pramenů, Lesnická práce s.r.o. Kostelec nad Černými Lesy

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

RNDr. Ivana Trpáková, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 1. 4. 2015

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Děkan

V Praze dne 13. 04. 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, pod odborným vedením RNDr. Ivany Trpákové, PhD. Dále prohlašuji, že jsem v seznamu literatury uvedla všechny použité materiály.

V Jirkově, dne 17. ledna 2015

.....

Kamila Plzáková

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat RNDr. Ivaně Trpákové, PhD. za odborné vedení, připomínky a pomoc při zpracování diplomové práce.

Dále děkuji všem zúčastněným osobám za jejich čas, poskytnuté informace a součinnost, především Bc. Markétě Buchtové a pracovníkům oblastního muzea v Chomutově za poskytnutí podkladů potřebných pro zpracování této diplomové práce.

ABSTRAKT

Zámecký park Červený Hrádek je zapsán do seznamu nemovitých kulturních památek a patří k dominantám Ústeckého kraje. Bližším prozkoumáním jeho vývoje jsem se zabývala v letech 2013 - 2015.

Teoretická část práce seznamuje s pojmem komponovaná krajina a s vývojem krajinářství jako samostatné disciplíny, obsahuje souhrn podkladů významných pro zachycení vývoje krajiny, přiblížení činnosti památkové péče a také příklady krajinářských a zámeckých parků u nás. V dalších kapitolách diplomové práce je charakterizováno mapované zájmovéúzemí z hlediska přírodních podmínek a popsán vývoj zámeckého parku od jeho založení až po současnou podobu. Je myšleno i na podzámčí a zámeckou oboru, jakožto širší zázemí zámeckého parku. Vlastní část diplomové práce je zaměřená na celkové zhodnocení změn v průběhu vývoje parku a jeho blízkého okolí, včetně vyhodnocení provedených rekonstrukcí. Dále je vyhodnocen současný stav parku, který obsahuje aktuální popis druhové skladby dřevin a podrobně charakterizuje kontinuální prvky zeleně komplexu Červený Hrádek. SWOT analýza kompletující současný stav hodnotí faktory, které jsou podkladem pro poslední část vlastní práce – návrh změn pro lepší využití rekreačního a naučného potenciálu parku a okolí. Hodnotící část je založena především na podkladech z Městského úřadu Jirkov, z oblastního muzea Chomutov a z městské kronikárny Jirkov a dále na materiálech z mapových portálů. Závěrečným výstupem je zpracovaný inventář získaných materiálů s výsledným zhodnocením vývoje zámeckého parku od jeho vzniku až po jeho současnou podobu.

KLÍČOVÁ SLOVA: Červený Hrádek, zámecké parky, krajinářství, historické podklady, dřeviny, aleje, památková péče.

ABSTRACT

Castle Park Red Hradek is a UNESCO cultural landmarks and is a dominant of region of Ústí nad Labem. I dealt his closer exploring in 2013-2015.

The theoretical part introduces the concept composed landscape and development of landscaping like individual discipline, content a summary of foundation, which are signifiant for interception of development of landscape, approximation of monument care aktivty and also examples of lanscape and castle parks in our country. In next chapters of of the thesis is characterized the mapped area from the perspektive of natural condition and subscribe development of castle park from his foundation till now. Here is mentioned also undercastle village and castle field like his wider part. Experimental part of thesis is focused on the overall evaluation of changes during the development of the park and closer surroundings, including the evaluation of perform renovations. Then is evaluated a currently conditions of park, including actual description of plant species composition and describe in detail continual component of green komplex Červený Hrádek. SWOT analysis, completing the current condition, evaluate the factors, which are base for last part of own work – the proposal of changes for better utilization of relaxing and educative potential the park and his area. The experimental part is based primarily on material from municipal authority Jirkov, regional museum of Chomutov, town section of chronicles writing Jirkov and on material from maps portal. The final outcome is a sophisticated inventory acquired materials with the resulting appreciation of the development of the castle park from its inception to its current form.

KEYWORDS: Červený Hrádek, parks, landscaping, historical documents, trees, alley, conservation.

OBSAH

1 ÚVOD.....	- 9 -
2 CÍL PRÁCE.....	- 10 -
3 LITERÁRNÍ REŠERŠE	- 11 -
3.1 KOMPOVANÁ KRAJINA	- 11 -
3.2 VÝVOJ KRAJINÁŘSTVÍ JAKO SAMOSTATNÉ DISCIPLINY	- 12 -
3.2.1 RENESANČNÍ ZAHRADA	- 12 -
3.2.2 BAROKNÍ ZAHRADA	- 12 -
3.2.3 ANGLICKÝ PARK.....	- 13 -
3.3 PODKLADY PRO ZACHYCENÍ VÝVOJE KRAJINY	- 14 -
3.3.1 PÍSEMNÉ PODKLADY	- 14 -
3.3.2 MAPOVÉ PODKLADY	- 16 -
3.3.1 IKONOGRFICKÉ PODKLADY	- 18 -
3.3.2 LETECKÉ SNÍMKOVÁNÍ.....	- 18 -
3.4 PAMÁTKOVÁ PÉČE A OCHRANA PAMÁTEK.....	- 19 -
3.5 ZÁMECKÉ A KRAJINÁŘSKÉ PARKY V ČECHÁCH.....	- 20 -
4 CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ.....	- 23 -
4.1 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ	- 23 -
4.2 PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ.....	- 25 -
4.2.1 KLIMATICKÉ PODMÍNKY.....	- 25 -
4.2.2 HYDROLOGICKÉ PODMÍNKY.....	- 26 -
4.2.3 GEOMORFOLOGICKÉ PODMÍNKY	- 27 -
4.2.4 GEOLOGICKÉ PODMÍNKY	- 27 -
4.2.5 PŮDNÍ POMĚRY	- 28 -
4.2.6 FLORA.....	- 28 -
4.2.7 FAUNA	- 29 -
5 METODIKA.....	- 30 -
6 VÝVOJ A SOUČASNÝ STAV ZÁMECKÉHO PARKU.....	- 32 -
6.1 ZÁMECKÝ PARK ČERVENÝ HRÁDEK.....	- 32 -
6.1.1 REKONSTRUKCE ZÁMECKÉHO PARKU ČERVENÝ HRÁDEK U CHOMUTOVA,.....	- 35 -
6.1.2 ROZPIS PRACÍ PŘI ÚDRŽBĚ ZÁMECKÉHO PARKU NA ČERVENÉM HRÁDKU PRO ROK 1998 A POZDĚJŠÍ OBDOBÍ.....	- 38 -
6.1.3 ÚPRAVA ZÁMECKÉHO PARKU NA ČERVENÉM HRÁDKU.....	- 39 -
6.1.4 ZNALECKÝ POSUDEK – POSOUZENÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU A POLOHY STROMŮ NA POZEMCÍCH MĚSTSKÝCH PARKŮ V KATASTRÁLNÍM ÚZEMÍ JIRKOV, OBEC JIRKOV, OKRES CHOMUTOV.....	- 41 -
6.1.5 PROJEKT PÉČE O STROMY, JIRKOV	- 42 -
6.1.6 ÚPRAVA VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ PARKU ZÁMEKU ČERVENÝ HRÁDEK.....	- 44 -
6.2 ZÁMECKÁ OBORA ČERVENÝ HRÁDEK, VÝZNAMNÁ SOUČÁST KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK.....	- 45 -

7	<u>VÝSLEDKY</u>	- 48 -
7.1	ZHODNOCENÍ HISTORICKÉHO VÝVOJE ZÁMECKÉHO PARKU ČERVENÝ HRÁDEK	- 48 -
7.1.1	ZHODNOCENÍ VÝVOJE ZÁMECKÉHO PARKU NA ZÁKLADĚ FOTOGRAFIÍ, MAPOVÝCH PODKLADŮ A LETECKÝCH SNÍMKŮ	- 48 -
7.1.2	ZHODNOCENÍ NAVRŽENÝCH REKONSTRUKCÍ V ZÁMECKÉM PARKU	- 64 -
7.1.2.1	REKONSTRUKCE ZÁMECKÉHO PARKU ČERVENÝ HRÁDEK U CHOMUTOVA, 1982 - 1983	- 64 -
7.1.2.2	ROZPIS PRACÍ PŘI ÚDRŽBĚ ZÁMECKÉHO PARKU NA ČERVENÉM HRÁDKU PRO ROK 1998 A POZDĚJŠÍ OBDOBÍ, 1998	- 65 -
7.1.2.3	ÚPRAVA ZÁMECKÉHO PARKU NA ČERVENÉM HRÁDKU, 2004	- 65 -
7.1.2.4	POSOUZENÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU A POLOHY STROMŮ NA POZEMCÍCH MĚSTSKÝCH PARKŮ V KATASTRÁLNÍM ÚZEMÍ JIRKOV, OBEC JIRKOV, OKRES CHOMUTOV, 2009	- 66 -
7.1.2.5	PROJEKT PÉČE O STROMY JIRKOV, 2013	- 67 -
7.1.2.6	ÚPRAVA VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ PARKU – ČERVENÝ HRÁDEK, 2014	- 69 -
7.2	ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU ZÁMECKÉHO PARKU ČERVENÝ HRÁDEK	- 70 -
7.2.1	DRUHOVÁ SKLADBA	- 70 -
7.2.2	KONTINUÁLNÍ PRVKY ZELENĚ	- 71 -
7.2.3	SWOT ANALÝZA ZHODNOCENÍ FAKTORŮ SOUČASNÉHO STAVU KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK	- 81 -
7.3	NÁVRH NA ZLEPŠENÍ VYUŽITÍ REKREAČNÍHO A NAUČNÉHO POTENCIÁLU PARKU JEHO A BLÍZKÉHO OKOLÍ	- 82 -
8	<u>DISKUZE</u>	- 86 -
9	<u>ZÁVĚR</u>	- 87 -
10	<u>POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE</u>	- 88 -
11	<u>SEZNAM OBRÁZKŮ</u>	- 92 -
12	<u>PŘÍLOHY</u>	- 94 -

1 ÚVOD

*„Teprve až pokácíte poslední strom,
až otrávíte poslední řeku,
až ulovíte poslední rybu,
teprve pak zjistíte,
že peníze se nedají jíst.“*

Jak napovídá úvodní citát indiánského kmene Cee, téma práce bylo zvoleno ve snaze upozornit na existenci přírodních hodnot a krás, které se zachovaly v těžbou zdevastované krajině Ústeckého kraje. Jelikož je otázka životního prostředí v této oblasti ve větší míře přehlížena, považuji za smysl této práce pomyslný první krok k novému začátku vnímání přírody jako něčeho nepostradatelného a nenahraditelného.

Zámek Červený Hrádek bezesporu patří k dominantám Krušných hor a spolu s ním i zámecký park, ve kterém jsou k vidění i vzácné exempláře dřevin jako je např. magnolie zašpičatělá. V zámeckém parku najdeme také pozůstatky původních krušnohorských dřevin s dominantním zastoupením buku, jedle a smrku. Z kulturního hlediska se jedná o významnou památku, která svou historií sahá až do 18. století. Součástí komplexu Červený hrádek je i zámecká obora, která byla založena už v druhé polovině 19. století.

Zámecký park spolu se zámekem je v majetku města Jirkova už od roku 1998. Město se od samého prvopočátku vlastnictví postupně stará o zvelebení zámku i příslušejícího zámeckého parku. K zámeckému parku jsou evidovány průběžné projektové dokumentace od roku 1982 až po současnost, které dokladují odbornou péči a změny vzhledu, ke kterému za několik let došlo. Posledním realizovaným projektem je studie, která by měla uvést vzhled zámeckého parku téměř do dokonalosti. K zámeckému parku přiléhá také zámecká obora, která je v současné době v majetku Lesů ČR. Obora se specializuje na chov daňčí a mufloní zvěře a je stejně jako zámecký park dominantou celého komplexu.

Tato diplomová práce hodnotí historický vývoj a současný stav zámeckého parku a v neposlední řadě navrhuje směry zlepšení jeho stavu, vzhledem k jeho současné funkci. Jejím hlavním významem je ucelení a vyhodnocení dosavadních dostupných studií a informací, zhodnocení současného stavu zámeckého parku zámku Červený Hrádek pro další využití k zachování této významné krajinářské památky.

2 CÍL PRÁCE

Jak udává název diplomové práce, je jejím cílem zhodnocení vývoje a současného stavu zámeckého parku a zámecké obory, jakožto širšího zázemí zámeckého parku Červený Hrádek na základě dostupných historických a současných materiálů.

Díličními cíli jsou:

- popis historického vývoje zámeckého parku a blízkého okolí až po současnost, včetně vyhodnocení navržených rekonstrukcí,
- zjištění druhové skladby,
- popis kontinuálních prvků,
- SWOT analýza současného stavu,
- návrh na zlepšení využití rekreačního a naučného potenciálu parku a jeho blízkého okolí.

Cíle diplomové práce jsou sestaveny tak, aby byla zhodnocena veškerá kritéria vývoje zámeckého parku a jeho blízkého okolí. Je myšleno i na případné změny, které by bylo vhodné do budoucna realizovat v rámci podtržení krásy historického vzhledu komplexu Červený hrádek.

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1 KOMPONOVANÁ KRAJINA

Termín komponovaná krajina se v posledních letech často objevuje v souvislosti s krajinou barokní. Toto spojení je opodstatněné, ale ne zcela správné. Krajinné kompozice je možné vysledovat již v předkřesťanských dobách a jejich existence je doložena téměř ve všech dalších historických etapách až do současnosti. Lišila se však původní myšlenka, která koncept krajiny ovlivňovala (Kulišťáková, 2012).

V provozních pokynech mezivládního výboru pro Světové kulturní a přírodní dědictví (UNESCO) z roku 2008 je komponovaná krajina definována jako kategorie kulturní krajiny, navržená a vytvořená záměrně člověkem (Kupka, 2010). Podle této definice je možné chápat komponované krajiny nejen jako rozsáhlé krajinné kompozice, ale také jako jasné ohraničené parky a zahrady. Zatímco zahrady a parky jsou v dnešní krajině dobře rozeznatelné, rozsáhlé krajinné kompozice nemusí být nutně na první pohled patrné. Právě díky neznalosti záměrných krajinných úprav větších územních celků (dále komponovaných krajin) dochází v posledních letech k silnému ataku a narušování jejich kompozice, ztrátě celistvých hodnot, které se v naší krajině mnohdy uchovaly po několik staletí (Kulišťáková, 2012).

Kostra komponovaných krajin je tvořena kompozičními body, plochami a liniemi. Body mají nejčastěji charakter dominant. Vytvářejí jádro kompozice, od nich se celek odvíjí. Plochy jsou formovány vlastní kompoziční myšlenkou a zároveň jsou součástí větší krajinné kompozice. Linie často organizují prostor. Vytváření prostorové spojnice mezi prvky kompozice a jejich hlavní role spočívá v zajištění celistvosti a ve vyjádření hlavních souvislostí. Kompoziční linie mohou mít charakter fyzické, vizuální nebo symbolické vazby (Kulišťáková, 2012).

Jak píše Kupka (2010), mezi nejvýznamnější komponované krajiny v České republice patří nepochybně Liechtensteinský Lednicko-valtický areál, vyhlášený v roce 1992 jako krajinná památková zóna. Dalšími známými komponovanými krajinami je Valdsteinovo Jičínsko, Buquoyské Novohradsko nebo Dietrichsteinské Mikulovsko a mnoho dalších.

3.2 VÝVOJ KRAJINÁŘSTVÍ JAKO SAMOSTATNÉ DISCIPLINY

Už od italské renesance jsme byli svědky stále většího oceňování přírody, ale i stoupajícího významu přírodního pozadí na obraze. Přesto krajinářství jako žánr vzniklo až v 17. století a to jako rovnocenný námět malířství (Sklenička, 2011).

Renesance začala sjednocovat prostor pomocí geometrické perspektivity. Také se postupně přešlo od ocenění jednotlivých estetických objektů k celku, ke krajině (Dokoupil, 1957). Dochází ke změně komplexity estetického objektu, kdy příroda, tvořící pouze pozadí se stává sama estetickým objektem. Tento zlom nenastal najednou, šlo o složitý komplex vzájemných vlivů a podnětů, kde se prolínala filozofie s náboženskými změnami, umělecké i přírodovědecké podněty i proměny v sociální oblasti a urbanismu. Stoupající zájem o přírodní estetično je dokumentovatelný na stoupající oblibě okrasných zahrad a parků (Sklenička, 2011). Vývoj zahradnického umění lze shrnout do 3 následujících základních epoch:

3.2.1 RENESANČNÍ ZAHRADA

Renesanční zahrada byla první formální zámeckou zahradou. Vznikla v Itálii v době renesance. Vyznačuje se geometricky formulovanými květinovými záhony, živými ploty, kašnami či alejemi (Hendrych, 2005). Tyto zahrady byly koncipovány jako vnější ozdoba budov, ale často neměly žádnou architektonickou souvislost s obytnými budovami, často byly dokonce zřizovány ve velké vzdálenosti od zámku (Pacáková-Hošťálková, 1999).

Renesanční zahrady neposkytovaly dostatek místa pro bohaté zahrady, byly naplněny terasami, zdobeny sochami nebo umělecky stříhanými stromy či keři. Období se také vyznačuje například zahradami s jeskyněmi a labyrinty ke smyslým prožitkům, jejichž hlavním cílem je okouzlení a přivedení člověka do úžasu (Dokoupil, 1957).

3.2.2 BAROKNÍ ZAHRADA

V 17. století se z renesančních zahrad vyvinul velkoplošný, symetrický barokní park. Park vznikl ve Francii a byl kopírován v celé Evropě. Parky byly chápány jako krajinná architektura, barokní zahrady byly chápány jako rozšíření a pokračování staveb a sloužily jako doplnění zámku směrem ven. Zahrada se stává nedílnou součástí všech staveb, kdy její funkcí je především reprezentativnost (Dokoupil, 1957).

Základním motivem barokního uspořádání je jeho osovost, stejně jako stavbám tak i přírodě byla vnucena pravidla matematiky (Dokoupil, 1957). Samotný zámek byl těžištěm těchto parků, které vedly až do několikakilometrových vzdáleností od zámku a to z podstaty barokního umění, které směřuje k představě nekonečného a neomezeného prostoru. Součástí zahrady byly pavilony, oranžerie, sochy, kašny a fontány (Pacáková-Hošťálková, 1999).

3.2.3 ANGLICKÝ PARK

Tento parkový typ se začal prosazovat počátkem 18. století v Anglii. Tzv. anglické parky se začaly přibližovat zpátky k přírodě. Byl patrný vzdor vůči pravidelným formám předcházejících stylů. Anglický park respektuje reliéf krajiny, její vodní plochy, lesní porosty a jiné části přírody jen zdánlivě. Člověk tyto prvky upravuje tak, aby zapadaly do jeho představ (Pacáková-Hošťálková, 1999). Jedním z důvodů pro přechod od pravidelných zahrad byly ekonomické důvody, jejichž údržba byla nákladná (Hendrych, 2005).

Na rozdíl od předchozích trendů je přírodně krajinářský prvek nepravidelný, nesymetrický a nemá přímé linie. Architekti se vyhýbají geometrickým tvarům. Přechody parků do krajiny jsou téměř nepozorovatelné (Dokoupil, 1957). Park působí přirozeně a harmonicky. Úprava anglického parku měla člověka přiblížit k přírodě (Pacáková-Hošťálková, 1999).

Jedním z rysů anglického parku je výsadba cizokrajných rostlin – trend, který se prosazoval hlavně na konci 19. století. Mnoho odborníků se shodne na tom, že vysazování cizokrajných dřevin má více nevýhod než výhod a v současné době je také toto jednání upraveno zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (Dokoupil, 1957). Dalším rysem parku jsou prvky v zahradách – časté jsou sochy, chrámy, kostely (Pacáková-Hošťálková, 1999). Hlavním cílem pak bylo vytvoření tzv. malebnosti, neboli dobře upraveného parku s vhodným výběrem zeleně, vodních děl a vhodně upraveným terénem a to tak, aby byla utvořena dokonalá, leč přírodě blízká kompozice (Hendrych, 2005).

3.3 PODKLADY PRO ZACHYCENÍ VÝVOJE KRAJINY

K hodnocení vývoje krajiny a sledování jejich změn ve vývoji lze využít písemné prameny, mapové prameny, ikonografické prameny nebo letecké snímkování (Semotánová, 2002).

3.3.1 PÍSEMNÉ PODKLADY

Písemné podklady můžeme dělit na archivní materiály a další písemné podklady a na statistická data (Lipský, 2000). Za archivní podklady a další písemné podklady lze považovat různé kroniky, které zpravidla poskytují podrobné informace, veřejné knihy, pozemkové knihy, historické popisy a další (Sklenička, 2003).

Mezi statistické údaje patří různé formy soupisů pozemků, které vznikaly zejména kvůli výběru daní už ve 13. století. Základním materiálem jsou následující pozemkové katastry:

- **BERNÍ RULA**

Berní rulu definujeme jako kompletní soupis všech pozemků a statků na území Čech. Zahrnuje pouze pozemky zemědělské půdy rustikální, neboli poddanské. Půdy dominikální, tedy půdy vrchnosti, zaznamenány nebyly, neboť byly osvobozeny od daně (Lipský, 2000). Berní ruly byly celkem čtyři. První a druhá jsou tvořeny dle hranic dřívějších krajů a obsahují charakteristiky hospodářských a přírodních poměrů a evidují zemědělsky obdělávanou půdu. Berní ruly byly zhruba od poloviny 17. století do poloviny století následujícího jediným podrobnějším písemným materiálem, který charakterizuje toto období (Sklenička, 2003).

- **TEREZIÁNSKÝ KATASTR**

Tereziánský katastr byl vytvořen za vlády Marie Terezie a to z důvodu zdanění hospodářských pozemků. První tereziánský katastr z roku 1748 zachycoval pouze rustikální půdu. Druhý katastr pak už zachytil (1757) pak zachycuje půdu rustikální i dominikální, navíc zachycuje bonitu půdy. Ani z Tereziánského katastru nelze vyčíst celkovou výměru zemědělské půdy, protože výměra luk byla udávána v objemové míře. Objemová míra představovala množství vozů, kterých je potřeba k ročnímu odvozu sklizně sena (Lipský, 2000).

▪ JOSEFSKÝ KATASTR

Tento katastr byl vyhlášen v roce 1785 a poprvé jsou v něm rovnoměrně zdaněny rustikální i dominikální půdy. Základní jednotku tvoří pozemek, který byl měřen již terénním mapováním. S tímto katastrem se začalo s používáním nového typu správní jednotky - katastrální obec. Katastrálních obcí následně vzniklo přes šest tisíc (Sklenička, 2003). Jak píše Lipský, 2000, půda byla jediným pramenem výroby, a proto byla zavedena daň rovnoměrná úrodnosti a velikosti půdy a to bez rozdílu, zda se jedná o rustikální či dominikální půdu. Provádělo se měření půdy pomocí provazů, s vyznačenou novou tehdejší základní měrnou jednotkou, a to je sáh. Měření prováděli majitelé pozemků, kteří mnohdy svojí půdu zamlčovali z důvodu menších daní, proto je měření opět nepřesné.

▪ STABILNÍ KATASTR

Dodnes jsou jedněmi z nejpoužívanějších map mapy Stabilního katastru. Mapy jsou ucelené, objektivní a přesné. Tyto mapy byly vytvořeny za účelem jednoduchého vyměření daně z pozemku. Mapy jsou uchovávány v Národním archivu a v rámci spolupráce s Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním jsou zveřejněny indikační skici a císařské otisky. Jak píše Lipský (2000), na rok 1817 je datováno založení nového katastru. Tento katastr měl obsahovat seznam všech pozemků, které jsou podrobeny dani a informace o velikosti, poloze a čistém zisku. Hranice katastrálních obcí byly převzaty z Josefského katastru, ale každý pozemek dostal nové parcelní číslo, které je v některých případech platné do dnes.

Každý pozemek obsahuje následující informace: název trati, číslo pozemku, jméno a adresu vlastníka pozemku, výměru pozemku, bonitu a čistý zisk (Sklenička, 2003).

Katastrální operát stabilního katastru se dělí na měřičský, písemný a oceňovací operát:

▪ MĚŘIČSKÝ OPERÁT

Byl vyhotoven nejčastěji v měřítku 1 : 28 800, při podrobnějších měřeních (centra měst) také 1 : 1 440 a 1 : 720. Byl založen na přesném geometrickém měření. Mapování bylo rozsáhlé a náročné. V Čechách, na Moravě a ve Slezsku zaměřili vojenští a civilní zaměstnanci 12 696 katastrálních obcí o celkové rozloze 7 93 280 000 ha a zakreslili je na 49 967 mapových listů. Pro účely sledování vývoje krajiny jsou do dnes

nejpoužívanější tzv. povinné císařské otisky, které vznikly na základě vyměřování v terénu a zachycují stav krajiny v době mapování (Brůna V., Křováková K., 2005).

▪ **PÍSEMNÝ OPERÁT**

Je důležitým zdrojem informací o způsobu nakládání s půdou a hospodaření. Obsahuje mimo jiné protokol pozemkových parcel, protokol stavebních parcel a další protokoly, včetně oceňovacího elaborátu, obsažené v tzv. duplikátu stabilního katastru (Trpáková, 2013).

▪ **OCEŇOVACÍ OPERÁT**

Představuje obrovské množství údajů, na základě kterých byly příslušné parcely oceněny, tj. rozděleny dle kultur, bonity, výnosu, a vypočítána daň (Lipský, 2000).

Všechny operáty stabilního katastru jsou z části uloženy v Ústředním archivu zeměměřičství a katastru v Praze a z části v Národním archivu v Praze, kde je možné získat jejich kopie, pořizovat výpisy a v rámci možností archivů najít i odbornou pomoc při vyhledávání požadovaných informací.

3.3.2 MAPOVÉ PODKLADY

Do těchto podkladů řadíme staré mapy českých zemí, mapy vojenských mapování, katastrální mapy, mapy panství a velkostatků, mapy vodohospodářské a lesnické, (Lipský, 2000).

Nejstarší zeměpisnou mapou Čech je mapa Mikuláše Klaudiána (1517), jedná se o ručně kolorovanou mapu z dřevořezu, která obsahuje zhruba 280 měst, městeček a hradů. Tato mapa ovšem není dost podrobná na získávání informací o jednotlivých objektech (Lipský, 2000).

Z rozhodnutí císaře Karla VI. byla v roce 1720 vydána Müllerova mapa Čech, která zobrazovala celou zem. Müllerova mapa patří k nejkrásnějším a zároveň nejcennějším kartografickým dílům minulosti. Svým výborným zpracováním je stavěna nad jiné domácí i zahraniční mapy. Tato mapa je uložena ve státních i soukromých mapových archivech a sbírkách ve značném počtu výtisků (Brůna V., Křováková K., 2005).

Další hojně používané mapy jsou mapy I. vojenského mapování, II. vojenského mapování a III. vojenského mapování, které byly nejprve vytvořeny pouze k vojenským účelům.

▪ I. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ, 1764 - 1783

Tzv. josefské mapování bylo prvním vojenským mapováním habsburských zemí, vytvořené k vojenským účelům. Jeho podkladem se stala Müllerova mapa z roku 1720, zvětšená do měřítka 1 : 28 800 (Sklenička, 2003). Krajina byla projížďena důstojníky vojenské topografické služby na koni a lokalizace krajiny byla prováděna metodou „à la vue“, česky „od oka“, tedy pouhým pozorováním v terénu, často bylo také používáno krokování. Současně s kresbou map vznikaly vojensko-zeměpisné popisy území obsahující informace, které nebylo možné do mapy zanést, jako charakter terénu, šířka a hloubka vodních toků, stav silnic a cest, zásobovací možnosti obcí aj. (Brůna V., 2005).

Doba mapování Českých zemí se odhaduje na dobu asi 20 let. Při mapování byla velká pozornost věnována komunikacím, které byly rozlišeny dle sjízdnosti, dále řekám, potokům, využití půdy i různým budovám (Lipský, 2000).

▪ II. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ, 1836 - 1854

Tzv. Františkovo mapování bylo vytvořeno v letech 1836 - 1852. Oproti I. vojenskému mapování je toto mapování přesnější (URL 1). Jako podklad k tomuto mapování bylo použito mapování katastrální. V této době rapidně vzrůstala výměra orné půdy a to na úkor lesní plochy, které v této době dosáhly historicky nejmenšího rozsahu (Lipský, 2000).

Význam II. vojenského mapování spočívá zejména v jeho větší přesnosti v porovnání s I. Vojenským mapováním, jelikož vznikalo na základě geodetické osnovy s použitím situace zakreslené v mapách stabilního katastru. Při druhém mapování byly přidány výšky trigonometrických bodů. Totožné je i použité měřítko 1: 28 800 (Sklenička, 2003).

Mapy II. vojenského mapování vznikaly v době nástupu průmyslové revoluce a rozvoje intenzivních forem zemědělství, kdy vzrostala výměra orné půdy za 100 let o 50 % (Brůna V., Křováková K., 2005).

▪ III. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ, 1872 - 1953

Roku 1868 rozhodlo rakouské ministerstvo války o novém mapování. Nové mapování se na našem území uskutečnilo v letech 1874 – 1880, kdy podkladem se opět staly katastrální mapy. Toto mapování je oproti druhému přesnější ve znázornění výškopisu – jsou znázorněny vrstevnice a kóty. Výsledkem posledního vojenského mapování jsou topografické sekce 1 : 25 000, generální mapy v měřítku 1: 200 000 (černobílé) a speciální mapy v měřítku 1: 75000 (Lipský, 2000).

3.3.1 IKONOGRAFICKÉ PODKLADY

Do těchto podkladů patří obrázky a pohlednice. Popisem, klasifikací a interpretací těchto podkladů se zabývá ikonografie. Ikonografie se snaží zachytit různé aspekty díla, společenské, kulturní i náboženské fakty. Slovo ikonografie je slouženou dvou řeckých slov – *eikon* a *graphen* – doslovný překlad je popis obrazu, čímž je tato disciplína jednoznačně vystižena.

3.3.2 LETECKÉ SNÍMKOVÁNÍ

Provádění plošného průzkumu krajiny z výšky se používá oboru letecká archeologie. Mimo průzkumu krajiny je jeho cílem evidence nově získaných dat, dokumentace (snímkování) pohřbených i vizuálně zchovalých součástí kulturní krajiny a jejich další zpracování pro využití ve vědecké práci a ochraně kulturního dědictví (Gojda, 2000).

Letecká archeologie je již řadu let velmi důležitou nedestruktivní metodou průzkumu historické krajiny (Wulder, 2007). Je to rychlý a komplexní způsob, jak získat informace o zmizelé struktuře krajiny. Letecké snímky jsou cenným materiálem hlavně pro studium krajiny. Poskytují informace o makro i mikrostruktuře, mimo to lze sledovat mozaikovitost, počet plošek nebo délku linií (Gojda, 2000).

Metodu letecké archeologie začali využívat již na počátku 20. století vědci z Velké Británie, Německa, Francie, USA a dalších zemí (Gojda, 2000). Za zakladatele letecké archeologie krajiny bývá považován britský geograf a archeolog Osbert Guy Stanhope Crawford, který jako první definoval principy, na nichž je založeno zviditelnění podpovrchových a v mírném reliéfu zachovaných struktur v krajině (Wilson, 1982). Od roku 1928 vydal několik publikací, v nichž popsal prostorové, půdní, stínové a vyprahlostní příznaky, které indikují archeologické objekty skryté pod povrchem.

Letecký archeologický průzkum dodnes používá principy, které Crawford definoval, ale s tím rozdílem, že on pracoval s kolmými fotografiemi. Dnes se nejčastěji používají snímky, které zobrazují detailů šikmý pohled na dané místo (Muir, 2001).

V Čechách se letecký průzkum a fotografování historické krajiny rozvíjí od počátku 30. let dvacátého století (Gojda, 2000). Snímkování se v současné době aktualizuje každé 2 roky a snímky se ukládají v archivu Vojenského geografického a hydrometeorologického úřadu v Dobrušce (Lipský, 2000). Od roku 2003 jsou ortofota spravována ČUZK. K nejcennějším leteckým snímkům z hlediska sledování vývoje krajiny patří snímky zachycující krajinu před kolektivizací a socialistickou industrializací (Sklenička, 2003).

3.4 PAMÁTKOVÁ PÉČE A OCHRANA PAMÁTEK

Památky jsou nedílnou součástí životního prostředí. Vnitřně nás obohacují a především nám poskytují svědectví o životě před námi (Hájek, 2005).

Památková péče byla založena s cílem ochrany památek a zachování částí movitého i nemovitého kulturního dědictví, především staveb (Hendrych, 2005). Za počátek novodobé památkové péče je považováno období po rozpadu feudálního společenského zřízení ve Francii v roce 1790. V této době byla založena Komise pro památky a také byly vydány první instrukce o inventarizaci a následnému uchování památek. V roce 1834 byl vydán první zákon na ochranu památek a to v Řecku (Hájek, 2005).

Hlavním právním předpisem, který upravuje památkovou péči v České republice je zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, který byl s účinností od 1. 1. 1988 nahrazen novým právním předpisem – zákonem č. 20/1987, o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů (Malý S., Varhaník J., 2011). K tomuto zákonu byly vydány následující vyhlášky: vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, vyhláška Ministerstva kultury č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy a vyhláška Ministerstva kultury č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón (Malý S., Varhaník J., 2011).

Odbornou výzkumnou organizací státní památkové péče je Národní památkový ústav (dále jen NPÚ). Má celostátní působnost a je řízen ministerstvem kultury. NPÚ

je členěn na několik organizačních celků a to Generální ředitelství v Praze, Územní památkové správy v Praze, v Českých Budějovicích, Sychrově a v Kroměříži a Územní odborná pracoviště (URL 2).

Hlavní činností Národního památkového ústavu je vývoj, výzkum a péče o kulturní památky, zejména státní hrady a zámky, které jsou v jejich správě. Mimo to také poskytují metodickou pomoc (URL 2).

K ochraně přírodních památek též slouží zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění. Tento zákon se mimo jiné podílí i na ochraně zámeckých parků (URL 3). Revitalizace takových částí krajiny jsou často financovány z programů MŽP Péče o krajinu či z Fondu Životního prostředí.

Ochrana přírody a krajiny spolu s ochranou kulturních památek má v ČR společnou historii. Ovšem v posledních dvaceti letech došlo k institucionálnímu rozdělení státní památkové péče a státní ochrany přírody a proto dochází k nedostatečnému vzájemnému informování a v některých lokalitách i ke střetu názorů. Z důvodu snahy předcházení těmto problémům a také z důvodu spolupráce při zachování rozvoje našeho přírodního a kulturního dědictví byla uzavřena Národním památkovým ústavem a Agenturou ochrany přírody a krajiny v ČR smlouva o vzájemnou spolupráci. Tato smlouva je platná od roku 2011 (URL 3).

3.5 ZÁMECKÉ A KRAJINÁŘSKÉ PARKY V ČECHÁCH

Krajinářské parky se v šlechtických zahradách a v lázeňských městech objevují již od 19. století. V tomto slohu je u nás založena většina parků. Mezi jedny z nejvýznamnějších krajinářských parků v Čechách patří část zámecké zahrady v Kroměříži, park v Průhonicích, Lednický park, park ve Veltrusech, v Sychrově, v Telči nebo na Konopišti, královská obora Stromovka a další (Hurych a kol., 1984).

▪ ZÁMECKÁ ZAHRADA V KROMĚŘÍŽI

Zámecká zahrada se nachází v bezprostřední blízkosti arcibiskupského zámku a první zmínky o ní jsou doloženy již v roce 1509. Zahrada je obohacena o více než 200 taxonů dřevin, kdy k nejcennějším patří tis červený (*Taxus baccata*), jehož stáří je odhadováno na 600 let. V roce 1997 zasáhla zámeckou zahradu povodeň, která zničila na stovky dřevin, přesto i dnes patří k nejcennějším příkladům krajinářského parku u nás, ale i v Evropě (URL 4).

▪ **ZÁMECKÝ PARK V PRŮHONICÍCH**

První zmínka o zámeckém parku je datována na rok 1885, kdy hrabě Arnošt Emanuel Silva-Tarouca zrealizoval park v přírodně-krajinářském stylu. Dosáhl postupného rozšiřování pozemků a zvětšil rozlohu parku až do dnešních 220 ha. Do parku byly vybírány a vysazovány rostliny s neobyčejným citem, také průhledy na zámek byly pečlivě navrženy. Park i dnes představuje esteticky i vědecky hodnotou sbírku rostlin. Mezi nejvýznamnější a nejatraktivnější rostliny parku patří rododendrony (*Rhododendron*) a azalky (*Azalea*) (URL 5). V parku se nachází zhruba 100 taxonů a kultivarů těchto rostlin a to včetně 40 kultivarů, které byly vyšlechtěny právě v Průhonicích (Hieke, 1984).

▪ **ZÁMECKÝ PARK LEDNICE**

Pozoruhodný zámecký park obklopuje také zámek v Lednici. Zámecký park byl nejstarší renesanční zahradou (16. století), poté byla přestavena na barokní zahradu s francouzskou úpravou a nakonec byla upravena jako krajinářský park v anglickém stylu. Dnešní zámecký park je obohacen zhruba o 130 druhů jehličnatých dřevin a o 356 druhů dřevin listnatých. Součástí parku je také nejstarší dochovaný skleník z litinových obloukovitých konstrukcí. Mimo to je v parku dodnes i několik dalších pozoruhodných staveb, jako je například minaret nebo římský aquadukt (URL 6).

▪ **ZÁMECKÝ PARK VELTRUSY**

Zámecký park tvoří široké okolí zámku Veltrusy. Zámecký areál je vybudovaný na starém rameni řeky Vltavy, kterou byl zámek, včetně zámecké francouzské zahrady zaplaven v roce 1764, dále v 18. století a naposledy v roce 2002. Dnes osázení dvora připomíná původní francouzskou zahradu jen vzdáleně. V současné době jsou v parku umístěny záhony s trvalkami, bylinkové záhony, ovocné stromy a především historicky zajímavé skleníky. Dnešní park se rozkládá na zhruba 270 ha (URL 7).

▪ **ZÁMECKÝ PARK SYCHROV**

Zámecký park byl u novogotického zámku z poloviny 19. století založen s celkovou výměrou 26 ha. Park založil kníže Charles Alein de Rohan po roce 1820. Cenné dřeviny ovšem vysadil až Camille de Rohan, druhý majitel panství. Od roku 1840 – 1850 je doloženo, že zde bylo vysázeno celkem 398 jehličnatých dřevin a 1495 listnatých

dřevin. Park představuje typický přírodně-krajinářský park s průhledy do okolní krajiny. Dále je zde zachováno několik romantických staveb (URL 8).

▪ **ZÁMECKÁ ZAHRADA A PARK V TELČI**

Zámecká zahrada vznikla v blízkosti telčského zámku zhruba v roce 1580. Původní dispozice zahrady byla výrazně změněna a její půdorys byl v roce 1835 spíše nepravidelný. Později byla zahrada doplněna květinovými záhony, také keři a ovocnými stromy. Dnes podléhá pravidelným tvarům pouze střed zahrady, zbytek zůstává laděn do nepravidelných tvarů. Zámecký park, který je situovaný pod zámkem, má rozlohu zhruba 6 ha. Panská zahrada, která tu byla už na přelomu 16. a 17. století však nikdy nedosahovala dnešních rozměrů. Park je veden v duchu anglicky krajinářském a vznikl na přelomu 18. a 19. století (URL 9).

▪ **KONOPIŠTĚ**

Komplex zámku Konopiště se nachází v těsné blízkosti Benešova. Nejpodstatnějším obdobím pro rozvoj místa bylo 19. a počátek 20. století, kdy toto sídlo spravoval František Ferdinand d'Este. Rozsáhlý zámecký krajinářský park se rozkládá na ploše 340 ha. Součástí je i zámecký rybník, růžová zahrada se skleníkem, obora a bažantnice. Základ krajinářského parku tvoří především domácí dřeviny, ke kterým byly harmonicky přidány dřeviny cizí. Konopišťský areál patří k nejkrásnějším dendrologickým parkům v Čechách (URL 10). Park byl osazován sortimentem cypřišků (*Chamecyparis*), zeravů (*Thuja*), jalovců (*Juniperus*), jedlí (*Abies*) a borovic (*Pinus*) (Hieke, 1984).

▪ **KRÁLOVSKÁ OBORA STROMOVKA**

Královská obora Stromovka byla založena za vlády Přemysla Otakara II. Tato obora byla ohrazena jako lovecká obora a to v roce 1266, také zde byl postaven letohrádek. Za husitských dob byla obora poničena a následně v letech 1586 – 1548 ji nechal Ferdinand I. připojit přímou cestou k hradu. Největší rozkvět je datován na období vlády Rudolfa II (URL 11). Vojenským ležením se obora stala hned několikrát a to v první polovině 18. století, obnovena opět byla za vlády hraběte Kinského. Název Stromovka patrně vznikl v roce 1850, kdy zde byla založena štěpnice (URL 11).

Dnes oborou vede stezka „Stromovkou za poznáním“, která má naučný i zábavný charakter. Stezka má celkem 10 stanovišť (URL 11).

4 CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

4.1 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

Název území: Komplex Červený Hrádek

Kraj: Ústecký kraj

Okres: Chomutov

Obec: Jirkov

Katastrální území: Červený Hrádek, Jindřišská, Boleboř

Zámek Červený Hrádek leží na úpatí Krušných hor, zhruba 2 km severovýchodně od města Jirkova (viz. obrázek č. 1) . Kolem zámku býval velmi rozsáhlý přírodně krajinářský park (18. století), který přecházel do upravených lesů Krušných hor. Park je dnes vymezen jako kulturní památka a z hlediska ÚSES je regionálním biocentrem a současně jím prochází regionální biokoridor. Sedmdesát procent území je pokryto lesem s převažujícími listnatými dřevinami. Zámecký park je pak stylizován do charakteru anglického parku.



Obrázek č. 1: ZAKRESLENÉ ZÁJMOVÉ ÚZEMÍ ČERVENÝ HRÁDEK

(Zdroj: www.geoportal.cz/uk.cz)

Červenohrádecký park (viz. obrázek č. 2) slouží jako místo pro rekreaci obyvatel městské aglomerace Chomutov – Jirkov. Park je upravovaný a dendrologicky velmi hodnotný, je částečně extenzivního charakteru. Terén je místy svažitý a mnohdy tak komplikuje statické i růstové podmínky dřevin (Kolařík, 2013). Součástí komplexu Červený hrádek je také podzámčí a zámecká obora (obrázek č. 3), která byla založena v 19. století a od svého počátku sloužila pro chov daňčí zvěře. Je ohraničena oborním plotem a zasahuje do 3 katastrálních území (Jindřišská, Červený Hrádek, Boleboř).

Celková výměna zámeckého parku je 32 009 m² a z velké části je ve vlastnictví města Jirkova (23 880 m²), podružným vlastníkem jsou pak Lesy ČR (7 436 m²) a 693 m² zaujímá v tomto území fyzická osoba. Celková plocha obory má v současné době 281,47 ha a jejím vlastníkem jsou Lesy ČR. Sedmdesát procent území je pokryto lesem s převažujícími listnatými dřevinami. Nadmořská výška zámeckého parku v nejvyšším bodu činí 394,2 m n m, v nejnižším bodu je výška 352,2 m n m. Nadmořská výška obory se pohybuje v rozmezí od 345 – 575 m. n. m.



Obrázek č. 2: ZAKRESLENÉ ÚZEMÍ - ZÁMECKÝ PARK ČERVENÝ HRÁDEK

(Zdroj: ÚHUL)



Obrázek č. 3: ZAKRESLENÉ ÚZEMÍ - ZÁMECKÁ BORA ČERVENÝ HRÁDEK

(Zdroj: ÚHUL)

Jak píše Culek (1995), spadá zájmová oblast Červený Hrádek do Krušnohorského bioregionu. Krušnohorský bioregion se nachází v severozápadních Čechách a rozkládá se na celkové ploše 1 320 km².

4.2 PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

4.2.1 KLIMATICKÉ PODMÍNKY

Horský masiv Krušných hor je faktorem, který ovlivňuje zdejší klima. Oblast je chráněná před průnikem studeného severního a severozápadního proudění, následkem jsou ovšem nepříznivě ovlivňovány srážky, kterých je zde méně než v jiných oblastech. Území leží v dešťovém stínu Krušných hor a Doupovských vrchů (Západní Krušnohří, 2007).

Dle klasifikace klimatických oblastí Československa jsou v zájmovém území zastoupeny oblasti MT9 a MT4 (Quitte, 1971).

MT9 Tato oblast je zastoupena pouze na malém území v k.ú. Červený Hrádek. Je vyznačena suchým až mírně suchým dlouhým létem, jaro je mírné až teplé a podzim je mírně teplý. Zima je zde krátká, mírná a suchá, sněhová pokrývka má krátké trvání (Quitte, 1971).

MT4 Oblast tvořící rozhraní mezi mírně teplými a chladnými oblastmi. Oblast je charakterizována jako mírně teplá a vlhká s krátkým létem, mírným, suchým až mírně suchým přechodným obdobím s mírným jarem a podzimem. Pro území je charakteristická normálně dlouhá zima, mírně teplá a suchá s krátkým trváním sněhové pokrývky (Quitte, 1971).

Z hlediska teplot, lze okrsek charakterizovat jako mírně teplý, s průměrnou roční teplotou vzduchu 6,5° C. Teplota vzduchu ve vegetačním období (IV. – IX.) dosahuje 13° C, počet letních dní v roce je odhadován na 25 (maximální teplota dosahuje 25 °C nebo více) a počet zimních dní v roce je zhruba 50 (maximální teplota dosahuje 0,1° C nebo méně) (Ondráček, 1995).

Průměrný roční úhrn srážek v zájmové oblasti je 600 mm, z toho úhrn srážek ve vegetačním období (IV. - IX) je pak 335 mm. Sněhová pokrývka se zde vyskytuje zhruba 90 dní. Vítr zde převažuje západní, severozápadní a jihozápadní. Mrazivých dnů je na Červeném hrádku zhruba 160 v roce (Ondráček, 1995).

4.2.2 HYDROLOGICKÉ PODMÍNKY

K areálu ČH patří dva významné rybníky – Novomlýnský u koupaliště ČH a Zámecký, situovaný v podzámčí. Je zde také dnes již nepatrný Nivský potok, známý také jako Lužec, který se u vodního díla Újezd vlévá do řeky Bíliny.

▪ NOVOMLÝNSKÝ RYBNÍK

Novomlýnský rybník byl součástí panství. Na konci 18. století kolem něj vznikla hráz lemovaná duby jako promenádní cesta, která pokračovala až do Jirkova (URL 12).

Rybník je situován vedle areálu koupaliště na Červeném Hrádku. Celková plocha rybníka je 4,5 ha. Mezi hlavní funkce patří rekreace a chov ryb. V současné době je zakázáno koupání v rybníku z důvodu výskytu nebezpečné bakterie *Escherichia coli*. Vlastníkem je město Jirkov (URL 12).

▪ ZÁMECKÝ RYBNÍK

Zámecký rybník je situován v podzámčí zámku Červený Hrádek. Je zároveň i součástí zámeckého parku. Celková plocha vodní nádrže činí 1,6 ha. Vlastníkem rybníka je též město Jirkov (URL 12).

▪ NIVSKÝ POTOK (LUŽEC)

Nivský potok je v současné době spíše nepatrný, do 70. let se jednalo o vodní tok, který pramenil jihozápadně od Jindřišské a stahoval vodu z obory a z mokřadů pod Boleboří do Jirkova. Koryto, kterým potok protékal, je dodnes patrné nejvíce u dnešní obchvatové komunikace. Do konce 70. let se při přívalových deštích rozvodňoval a vznikala tak nová větev Běli (dnešní řeky Bíliny). Dnes je voda z potoka odváděna potrubím přímo k ČOV. Celková plocha tohoto povodí je 4,8 km². Tento potok spravuje Povodí Ohře s.p. (URL 12).

K významným tokům, které odvodňující zájmové území patří řeka Bílina a dvě menší říčky Kamenička a Chomutovka (Ondráček, 1995).

Pramen řeky Bíliny najdeme na vrchu Kamenná hůrka. Tato řeka odvádí vodu z východní části území. Říčky Kamenička a Chomutovka pak shodně pramení poblíž vrchu Jelení hora (Ondráček, 1995).

4.2.3 GEOMORFOLOGICKÉ PODMÍNKY

Z hlediska geomorfologického členění patří zájmové území do systému Hercynského, subsystému Hercynské pohoří, provincie Česká Vysočina. Subprovincií tohoto území je Krušnohorská soustava. Do této soustavy zasahuje krystalinikum Krušných hor a sedimenty Mostecké pánve. Co se týče plošného zastoupení, je zde největší podíl Krušnohorské hornatiny s celkem Krušné hory. V podhorské části je zde patrný okrajový zásah Podkrušnohorské soustavy s celkem Mostecké pánve (Demek, 1987).

V tabulce pod textem je znázorněno geomorfologické členění pro zájmové území dle Demka (1987):

Provincie:	ČESKÁ VYSOČINA	
Subprovincie:	KRUŠNOHORSKÁ SOUSTAVA	
Podsoustava:	Krušnohorská hornatina	Podkrušnohorská soustava
Celek:	Krušné hory	Mostecká pánev
Podcelek:	Loučenecká hornatina	Chomutovsko - teplická pánev
Okrsek:	Přísečnická hornatina	Jirkovská pánev
Okrsek:	Rudolická hornatina	
Okrsek:	Bolebořská hornatina	

Tabulka č. 1: ZNÁZORNĚNÍ GEOMORFOLOGICKÉHO ČLENĚNÍ ZÁJMOVÉ OBLASTI DLE DEMKA
(Zdroj: Demek, 1987)

4.2.4 GEOLOGICKÉ PODMÍNKY

Řešené území je tvořeno dvěma celky Krušnohorské soustavy a to Krušnými horami a Mosteckou pánví (Demek, 1987).

▪ **KRUŠNÉ HORY**

Krušné hory jsou tvořeny komplexem přeměněných hornin, které jsou magmatického nebo sedimentárního původu. Hlavní geologický vývoj Krušných hor začal při prvohorním hercynském vrásnění a jejich stáří je odhadováno zhruba na 560 milionů let (Demek, 1987).

Krušné hory mají velmi pestrou geologickou stavbu. Na krušnohorské krystalinikum jsou vázány rudní jíly, s výplní křemene, pyritu, magnetitu, galenitu a jiných nerostů (Ondráček, 1995).

▪ MOSTECKÁ PÁNEV

Mostecká pánev se nachází v nížinné části regionu. Její podloží je tvořeno krušnohorským krystalinikem, které je budované převážně rulami a svory. Pánev vznikla v období mladších třetihor. V subtropickém klimatu bylo území pokryté mohutnými, zejména nahosemennými dřevinami, které se po zuhelnění staly hlavní složkou hnědouhelné pánve (Ondráček, 1995).

4.2.5 PŮDNÍ POMĚRY

Půdním druhem oblasti je hnědozem, středně až málo zásobená živinami. Díky skalnatému až skeletovitému podkladu jsou půdy propustné a málo zásobené vláhou. Mocnost půdní vrstvy je díky svažitému terénu a skalnímu podkladu často vystupujícímu na povrch velmi rozdílná. Na některých místech (především v zámeckém parku, u mohutných opěrných zdí) je vysoká vrstva navezené zeminy (Ondráček, 1995).

4.2.6 FLORA

Celý komplex Červený Hrádek byl již dříve použit pro výsadbu cizokrajných druhů dřevin, které byly dovezeny např. z Itálie a z Ameriky. Hřbety a úbočí Krušných hor byly až na malé výjimky kryty vysokokmenným dubovým a bukovým lesem (David, 1863). Rostlinná společenstva v oboře se příliš neliší od květeny jiných českých lesů či obor (Neuhauslová, 1998). Mezi typické zástupce patří jahodník obecný (*Fragaria vesca*), mařinka vonná (*Asperula odorata*), lipnice hajní (*Poa nemoralis* L.), šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*), metlice křivolaká (*Deschampsia flexuosa*), věšenka nachová (*Prenanthes purpurea*), třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*) a další (Čihař, 1988).

Střední část areálu zaujímají bukové porosty s dubovými, staré místy až 180 let. Mezery po vytěženém smrku byly při absenci bukového zmlazení v 80. letech zalesňovány modřínem opadavým (*Larix decidua*) a v menší míře i náhradními dřevinami, např. smrkem pichlavým (*Picea pungens*) a částečně zarostly náletovými dřevinami. V devadesátých letech se ve dvou semenných rocích dostavilo hojné přirozené zmlazení buku (Bečvář, 2000). Obora v podhorské části lesní oblasti Krušné hory se nachází převážně v buko-dubovém vegetačním stupni (89 %). Současné zastoupení dřevin je velmi příznivé, jehličnaté dřeviny zaujímají 23 % a listnaté dřeviny 77 % (podíl dub 20 % a buk 29 %, zbylá procenta jsou stromy různých druhů). Co do věkové struktury, převažují porosty dospívající a dospělé (nad 71 let – 51 %) (Ostrovský, 2009).

Na území komplexu Červený Hrádek se dodnes dochovaly 2 památné stromy:

- **DUB LETNÍ**, v areálu koupaliště na Červeném Hrádku

Jedná se o první exemplář dubu letního (*Quercus robur L.*), který byl vyhlášen jako památný strom dne 23. 4. 1976. Dřevina roste v areálu koupaliště na Červeném Hrádku na pozemku p.č. 261/1 na k.ú. Červený Hrádek. Dřevina je pozoruhodná svým stářím (URL 13).

- Charakteristika výskytu: solitera
- Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 513 cm
- Výška stromu: 27 m
- Výška koruny: x
- Šířka koruny: 23 m
- Stáří: 350 let (URL 13)

- **DUB LETNÍ**, u Nivského potoka na Červeném Hrádku

Jedná se o první exemplář dubu letního (*Quercus robur L.*), který byl vyhlášen jako památný strom dne 27. 9. 1995. Dřevina roste v břehovém porostu na Červeném Hrádku. Dřevina je pozoruhodná svým stářím (URL 13).

- Charakteristika výskytu: V březovém porostu
- Obvod kmene (ve výšce 130 cm): 410 cm
- Výška stromu: 30 m
- Výška koruny: 28 m
- Šířka koruny: 13 m
- Stáří: 200 let (URL 5).

4.2.7 FAUNA

Podstatnou část fauny žijící v komplexu Červený Hrádek tvoří zvířectvo obory. V oboře je chovaná zvěř jelení, daňčí a mufloní a prase divoké. Mimo to se v areálu ČH vyskytuje sluka lesní (*Scolopax rusticola*), zajíc polní (*Lepus europaeus*), divoké kachny (*Anas platyrhynchos*) a srny obecné (*Capreolus capreolus*). Je zde k vidění i jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) nebo poštolka obecná (*Falco tinnunculus*). Zpěvné ptactvo se tu stává stále vzácnější. Rybníky se pak využívají k chovu kapra obecného (*Cyprinus carpio*). Pstruhovité ryby z důvodu snadného upytlačení již nejsou několik let chovány (Binterová, 1997).

5 METODIKA

Diplomová práce byla rozdělena na teoretickou a analytickou část, kdy důležitým krokem k její realizaci bylo nashromáždění a následné prostudování příslušných materiálů. Podkladovým materiálem pro zpracování teoretické části se staly četné publikace, vypůjčené především z městské knihovny v Chomutově.

Analytická část práce je pak postavena zejména na materiálech poskytnutých následujícími organizacemi:

- Oblastní muzeum Chomutov (historické mapy a fotografie),
- MěÚ Jirkov (projektové dokumentace),
- Kronikárna města Jirkova (historické mapy a fotografie),
- Český úřad zeměměřičský a katastrální, Cenia, a AOPK (mapové podklady).

Celá plocha zájmového území byla důkladně zmapována a to z důvodu seznámení se s hodnoceným územím a zjištěním současného stavu zámeckého parku a zámecké obory. Terénnímu průzkumu byla vzhledem k velikosti území věnována podstatná část zpracování diplomové práce, kdy převážná část mapování probíhala v termínu od 6/2014 do 11/2014, a dále dle potřeby. Při terénním průzkumu byla pořízena fotodokumentace mapovaného území.

Analytická část práce je pro větší přehlednost rozdělena do následujících částí:

- zhodnocení vývoje zámeckého parku,
- zhodnocení současného stavu zámeckého parku,
- návrh na zlepšení rekreačního a naučného potenciálu parku.

Na základě analýzy získaných dat bylo provedeno zhodnocení vývoje zámeckého parku a jeho okolí došlo k celkovému shrnutí vývoje parku v základních etapách a to od jeho vzniku (17. století) až do současnosti. Práce se zaměřuje na vyhodnocení kompozic zeleně dle dostupných map, fotodokumentací a leteckých snímků. Dále byly vyhodnoceny realizované úpravy zámeckého parku od roku 1982 a to včetně budoucí úpravy zámeckého parku, jejíž realizace je odhadována na rok 2016.

Při analýze současného stavu byla vyhodnocena druhová skladba parku a okolí, popis původních setrvalých jedinců a také SWOT analýza. Druhová skladba zámeckého parku a přilehlého okolí, včetně nejvýznamnějších setrvalých jedinců dřevin, byla určena na základě terénního průzkumu a za pomoci zhotovených pasportů. Setrvalí jedinci byly

dále zjišťování na základě odhadu stáří z hmoty kmene. Při terénním šetření byla pořízena fotodokumentace a zákres jednotlivých dřevin mapových listů. Mapové listy byly získány pomocí programu programu KEN4 (Katastrální evidence nemovitostí). Posledním z výstupů zhodnocení současného stavu zámeckého parku bylo provedení tzv. SWOT analýzy, jakožto metody kvalitativního hodnocení jednotlivých faktorů, která je rozdělena do 4 základních skupin (silné vs. slabé stránky a faktory vyjadřující příležitosti a hrozby pro dané území). Závěrem bylo z těchto dat provedeno vyhodnocení vyváženosti vztahu územních podmínek pro příznivé životní prostředí a podmínky pro revitalizaci a udržení krajinářské hodnoty parku.

Poslední část vlastní práce byla zaměřena na zpracování návrhu možných změn komplexu parku Červený Hrádek, s cílem dosažení co nejvyššího rekreačního a naučného potenciálu. Při terénním průzkumu bylo zjištěno několik nedostatků, které byly popsány, a zároveň byl na základě zjištění proveden návrh pro jejich odstranění.

Všechna data byla zpracována do textové podoby, popřípadě do tabulek a map. Tabulky byly tvořeny pomocí programu MS Excel, mapy pak pomocí programu ArcGis. Grafická i mapová část byla na základě všech sjednocených dat vyhodnocena a z tohoto vyhodnocení byl stanoven celkový závěr diplomové práce.

6 VÝVOJ A SOUČASNÝ STAV ZÁMECKÉHO PARKU

Tato kapitola podává historický přehled o zámeckém parku Červený Hrádek po jeho současný stav. Je pamatováno i na zámeckou oboru, jakožto přílehlou část zámeckého parku.

6.1 ZÁMECKÝ PARK ČERVENÝ HRÁDEK

Historie zámku Červený Hrádek sahá až do roku 1413, kdy původním vlastníkem byl rod Kraa. Poté se zámek stal majetkem Václava z Moravěvsi, který byl katolík a odpůrce revolty, proto byl hrad Borek roku 1421 dobyt husity a vypálen (Schaller, 1787). Hrad byl na čas i opěrným bodem samotných husitů. Ve 20. letech 15. století byl hrádek opravován, nově pokryt a jeho fasády byly natřeny na červeno – odtud pochází dnešní název Červený Hrádek. Na Červeném Hrádku se od této doby vystřídalo mnoho vlastníků (Binterová, 1970).

V roce 1516 odkázal tehdejší majitel Lorenc Glatz panství své dceři Anně Glatzové, provdané za Šebestiána z Veitmile, pána Chomutova. V této době byl hrádek dobyt Sasy (1547), ale během pár týdnů jej Šebestián dostal zpět. Zámek byl poté prodán Kryštofu z Karlovic, který panství postupně rozprodával. Dalším majitelem v řadě byl Bohuslav F. Hasištejnský z Lobkovic, který postupně vykoupil zpět bývalé části červenohrádeckého panství. Dalším důležitým vlastníkem byl Jan Adam Hrzán z Harasova. Ke svému majetku byl šetrný a po jeho smrti získali zámek jeho tři synové, kterým byl také záhy zabaven z důvodu podpory povstání v roce 1618 jejich otcem (URL 14). Během třicetileté války byl hrad několikrát obléhán, dobyt, vydrancován a dvakrát vypálen. Později hrad získal žatecký hejtman, český místodržící a nejvyšší lovčí a římský hrabě (od roku 1660), který tak držel v rukou neopravitelnou zříceninu. Přesto přistoupil k její renovaci a na částech původní stavby nechal zbudovat nový objekt. Práce na stavbě zámku trvala 20 let. V letech 1655 – 1675 tedy získal zámek dnešní podobu. Po smrti Adama Hrzána v únoru 1681 jeho panství převzal Ferdinand Maxmilián Hrzán, za něhož se s prací na interiéru pokračovalo (GEODÉZIE ČS, 2004)

Do 17. století je pak datována první zmínka o zámeckém parku a pojednává o zámecké zahradě se zachovalou osovou dispozicí. (Binterová, 1997). Udržovaný anglický park byl doplněn plastikami a zahradními stavbami, které byly z velké části dílem Jana Brokofa, kterého přijal do služeb Hrzán (Gerhard, 1955). Brokof se vyučil řezbářem, ale

s postupem času se začal věnovat kamenosochařství a tato tvorba v jeho činnosti převládla. Za své působení na zámku vytvořil několik významných děl, která se zachovala dodnes. Nejvýznamnější z nich jsou kašna s chrličem, soubor soch a 4 vázy na zámeckém schodišti. (Křivánek, 2012)

Kašna s chrličem (viz. příloha č. 1) je vytvořena v barokním stylu a nachází se uvnitř zámecké zahrady. Dnes je po celkové rekonstrukci. Dalšími Brokofovými významnými díly jsou socha boha Area a socha Lédy s labutí (viz. příloha č. 2). Tato dvě díla byla v roce 1986 přemístěna před Středisko kulturních služeb, ale po opravě Červeného Hrádku byly sochy umístěny na své původní místo. (Křivánek, 2012)

Během 18. století byl zámecký park značně rozšířen. O toto rozšíření se zasloužil Jindřich z Rottenhanu. Zřídil rozsáhlý přírodní park, který sahal až pod současnou vesnici Červený Hrádek. V této době se také začaly pěstovat cizokrajné dřeviny, např. v roce 1769 byl na zámku pěstován libanonský cedr (*Cedrus libani*), od roku 1776 borovice vejmutovka (*Pinus strobus*) a italské topoly (topol černý vlašský (*Populus italica*), od roku 1782 americké jasany (*Fraxinus americana*), dřezovec trojtrnný (*Gledistia triacanthors*) a tulipánovník liliovník (*Liriodendron chinense*) (Bitnerová, 1997). Od roku 1785 se pěstování dřevin stále rozšiřovalo a zanedlouho zde bylo zaznamenáno celkem 135 cizokrajných dřevin. O zavádění cizokrajných dřevin se zasloužil hlavně lesmistr Ignác Ehrenwerth. Pro pěstování cizokrajných dřevin byla zřízena i nová lesní školka, kterou vedl zahradník Josef Nestler (Pensler, 1928).

V 18. století napadl lesy v této oblasti kůrovec, díky kterému bylo nutné přepracovat dřívější lesní plány Jana Ignáce Ehrewertha. Plány přepracoval František Fischer (Vachata, 2000).

Jak píše Pensler (1928), Jan Ignác Ehrenwerth se mimo pěstování cizokrajných dřevin zasloužil i o otevření první lesnické školy v celém Rakousku. Vše na pokyn J. Rottenhana. Škola byla otevřena od roku 1773 do roku 1791 a vychovávala ročně 20 – 30 nových lesníků ročně. Její výsledky ocenil na podzim roku 1779 i císař Josef II.

Po smrti Jindřicha z Rottenhanu převzala roku 1809 panství jeho dcera Gabriela Marie, provdaná za hraběte Jiřího Buquoye. I za jejího působení docházelo k rozšiřování panství. Gabriela zaměstnávala vzdělané a zkušené pracovníky (např. parkového inspektora Filipa Mittelbacha), které pověřila dalšími úpravami parku a jeho doplňků – rybníku, vodopádu, Gabrielina mlýna, můstku nebo švýcarského domku. Na jižní straně

zámku byla založena zahrada se skleníky. Jeden skleník sloužil jako celoroční výstava květin, druhý byl vyhrazen pro pěstování kamélií, pěnišníků, azalek a ostatních hrnkových rostlin (Bečvář, 2000).

Součástí zámecké zahrady bylo tzv. pinetárium – sbírka jehličnanů, z nichž některé byly tak choulostivé, že se na zimu přenášely do skleníků (Binterová, 1997). Mittelbach pokračoval v pěstování cizokrajných dřevin, které vysazoval hlavně na svah mezi obcí a průčelím zámku. Dokázal harmonicky sladit velký počet cizokrajných dřevin s dřevinami domácími. Svlačcovité a popínavé rostliny ze skleníků zdobily zámecké schodiště (David, 1863). Dle dochovaných zdrojů rostl v zámecké zahradě i původní smrk *Picea abies* „*Rothenhausii*“, který byl pravděpodobně nalezen ve zdejších lesích jako semenáč. Na Červeném Hrádku se již nevyskytuje, ale roste na některých jiných místech, např. v Průhonicích (Binterová, 1997).

Přes zámecký rybník vedly můstky, které pojily břehy s ostrůvky. Cesta za rybníkem vedla k tzv. templu, kde se pro zámecké hosty hrávalo divadlo. Odtud k jihovýchodu vedla dlouhá lipová alej k silnici do Boleboře, k zadnímu vchodu do zámeckého parku. Stály tam dva domky v anglickém slohu a bydlíval tam lesník, který měl na starosti park. Odtud se dalo jít lesní cestou na můstek před Nivský potok a odtud již byla vidět budova postavená ve švýcarském slohu, porostlá popínavými rostlinami – Gabrielin mlýn. Od něho vedla cesta podél potoka k uměle zřízeným vodopádům. Na břehu Novomlýnského rybníka stál rybářský domek, jehož vnitřek byl upraven jako malý přístav veslic. Poblíž stál Nový mlýn i staré bělidlo. Pod rybníkem byla stará přádelna, založená Jindřichem Rottenhanem. Roku 1824 ji koupili Terzer a Kühne a znovu ji uvedli do provozu (Binterová, 1970).

V 19. století byl park rozdělen na část veřejnosti přístupnou a na část přístupnou jen o nedělích. Jen o nedělích byla přístupná zahradní část parku poblíž zámku a stále přístupný byl ostatní park, spojený s velkou oborou na severní straně. K parku přiléhaly dva rybníky – horní a dolní – a odtud se potrubím vedla voda do zámku a dále do vesnice (Binterová, 1970).

Celková rozloha panství byla roku 1920 11 051 ha. Při pozemkové reformě byla rozloha panství snížena o 1600 ha zemědělské půdy (David, 1863).

V roce 1898 získal panství rod Hohenlohe. Přilehlá obora byla o dva roky později kvůli poškozenému oplocení zrušena a zbylé pozemky prodány (Binterová, 1997). Rod

Hohenlohe – Langenburg byl vůbec posledním šlechtickým rodem, který zámek a panství vlastnil (Franz, 1955). Gottfried Hohenlohe měl 6 dětí, zámek nakonec vlastnil Max Egon, s nímž ostatní sourozenci vedli spor o dědictví. Spor však nebyl nikdy ukončen (Forsteuter, 1964). V srpnu 1938 umožnil Max Egon předáku sudetských Němců Konrádu Henleinovci a anglickému lordu Waltrovi Runcimanovi schůzku, která znamenala následnou Mnichovskou dohodu (Bernd, 1974). V roce 1945 bylo však celé panství zabaveno a tímto byl ukončen i letitý spor o dědictví (Krahl, 1863).

Krátce po znárodnění se zámek v doprovodu kastelána zpřístupnil. Pak v jeho prostorách vzniklo rekreační středisko školní mládeže, později v něm sídlila správa domova invalidů zahraničního vojska, po něm domov řeckých dětí, pak internát a učiliště hornických učňů a nakonec ubytovna studentů chemické průmyslovky. Po dvacet let tak zámek Červený Hrádek chátral a byl jen minimálně udržován. Od roku 1967 zámek využívala chomutovská nemocnice jako ozdravovnu pro dospělé, nakonec jako léčebnu dlouhodobě nemocných (LDN) a jako detašované pracoviště rehabilitačního oddělení nemocnice. Péče o objekt se relativně zlepšila. O zámecký park a oboru se v mezích možností staral lesní závod Janov tehdejších Severočeských státních lesů Teplice (Binterová, 1970).

Koncem 60. let se park dočkal své obnovy. Nejdříve se začalo s úpravami té části parku, která byla v přímé správě OÚNZ Chomutov. Práci provádělo Sadovnické středisko OPS Chrudim, Ing. Kubeš. Roku 1970 byl v parku proveden dendrologický průzkum, který zjistil v bezprostřední blízkosti zámku 44 druhů jehličnanů a 106 druhů listnatých dřevin a keřů (Kubeš, 1982). Práce se ovšem provedly pouze částečně a následná péče o objekt nebyla prováděna vůbec. Došlo tedy k opětovnému zarůstání parku a jeho okolí dřevinami a jeho znehodnocování. (Binterová, 1997)

6.1.1 REKONSTRUKCE ZÁMECKÉHO PARKU ČERVENÝ HRÁDEK U CHOMUTOVA,

Teprve v letech 1982 – 83 byla zpracována projektová dokumentace na regeneraci zámeckého parku Červený Hrádek. Park jevil naprostou absenci údržby v řádu 30 – 40 let (v této době je zámek využíván jako sanatorium pro dlouhodobě nemocné) (Kubeš, 1982).

Z projektové dokumentace vycházelo, že park je dendrologicky velmi hodnotný. Při rozsáhlém průzkumu byla zjištěna celá řada vzácných exemplářů. Průzkum byl porovnán s rokem 1972 a byly zjištěny velké rozdíly způsobené téměř úplnou absencí údržby parku. Porosty byly přehoustlé nálety, povrch půdy byl pokryt převážně plevelnými keři. Listnáče byly proto vytáhlé za světlem, jehličnany bez porostu jehličí ve spodní části a většina dřevin tím přišla o svůj typický habitus a krásu, výjimkou byla jen nepatrná část solitérních dřevin. Pod textem je zobrazen přehled dřevin z roku 1982. Ke kácení byly vybrány pouze stromy nezdravé neperspektivní a suché. Keře byly stanoveny jako neplnohodnotné, přestárlé, bez další perspektivy. Výjimkou je několik tisíců, jalovců a pěnišníků (Kubeš, 1982).

Přehled dřevin, rostoucích v zámeckém parku před rekonstrukcí zámeckého parku:

▪ azalka	<i>Azalea</i>
▪ cesmína ostrolistá	<i>Ilex aquifolium</i>
▪ buk lesní	<i>Fagus silvatica</i>
▪ buk lesní "Antropurpurea"	<i>Fagus silvatica "Angropurpurea"</i>
▪ buk lesní "Pendula"	<i>Fagus silvatica „Pendula“</i>
▪ bříza bílá	<i>Betula alba</i>
▪ cypřišek hrachonosný	<i>Chamaecyparis pissifera,</i>
▪ cypřišek lawsonův	<i>Chamaecyparis lawsoniana,</i>
▪ cypřišek nutkajský	<i>Chamaecyparis nootkaensis</i>
▪ dub severní "Castenefolia	<i>Quercus borealis Maxima, „casteneafolia</i>
▪ habr obecný	<i>Carpinus betulus</i>
▪ habr obecný, „Pendula“	<i>Carpinus betulus "Pendula"</i>
▪ jasan ztepilý	<i>Fraxinus excelsior</i>
▪ jalovec obecný	<i>Juniperus comunis</i>
▪ javor horský	<i>Acer pseudoplatanus</i>
▪ javor horský "Purpurescens	<i>Acer pseudoplatanus „Purpurescens“</i>
▪ javor horský "Leopoldii"	<i>Acer psudoplatanus "Leopoldii</i>
▪ javor mléč	<i>Acer campestre</i>
▪ javor klen	<i>Acer platanoides</i>
▪ jilm holandský	<i>Ulmus carpinifolia „Wredei“</i>
▪ jinan dvoulaločný	<i>Ginkgo biloba</i>
▪ jírovec maďál	<i>Aesculus hippocastanum</i>
▪ jírovec pávie	<i>Aesculus pavia</i>
▪ lípa americká	<i>Tilia Americana</i>
▪ lípa krymská	<i>Tilia platyphyllos</i>
▪ lípa obecná	<i>Tilia cordata</i>
▪ lípa stříbrná	<i>Tilia argentea</i>

- magnólie zašpičatělá *Magnolia acuminata*
- rododendron *Rhododendron*
- trnovník akát *Robinia pseudoacacia*
- zimoztráz vždyzelený *Buxus sempervirens* (Kubeš, 1982)

Trávníky byly v naprosto neuspokojivém stavu s nerovným povrchem a drny, silně zaplevelené a zarostlé nálety dřevin. Všechny trávníky byly dle návrhu nově založeny (Kubeš, 1982).

Základem pro samotnou rekonstrukci zámeckého parku měly být vzrostlé a zdravé stromy, které vytvářely základní kostru. Doplněny měly být jen malým množstvím nových stromů, které většinou rozšířily sortiment a doplnily místa po uhynulých stromech. Oproti tomu výsadby keřů měly být značně rozsáhlé. Stávající keře měly být až na několik výjimek vytrhány a parkové cesty nově upraveny (Kubeš, 1982).

Dřeviny plánované k dosázení:

- azalka *Azalea*
- borovice Jeffreyova *Pinus Fegreyi*
- borovice černá *Pinus nigra*
- brslen Fortunův *Evonymus fortunei "Radicans"*
- břechťan popínavý *Hegera helix*
- buk lesní červenolistý *Fagus silvatica "Antropurpurea"*
- buk lesní stříhanolistý *Fagus silvatica "Lacinitata"*
- buk lesní roháčův *Fagus silvatica "Rohani"*
- buk lesní žlutolistý *Fagus silvatica "Zlatia"*
- dub letní *Quercus robur "Fastigiata"*
- habr obecný *Carpinus betulus*
- hlohyně šarlatová *Pyracantha coccinea*
- hortenzie stromačkovitá *Hydrangea arborescens*
- jalovec čínský "Hetzii" *Juniperus chinensis "Hetzii"*
- jalovec čínský "Old Gold" *Juniperus chinensis "Old Gold"*
- jalovec chvojka *Juniperus sabina*
- jalovec chvojka "Tamarisciofolia" *Juniperus sabina "Tamarisciofolia"*
- jalovec sloupovitý *Juniperus hibernica "Glauca"*
- jalovec virginický "Tripartita" *Juniperus Virginiana "Tripartita"*
- javor tatarský *Acer tataricum*
- jírovec maďal *Aesculus hippocastanus*
- kalina vráscitolistá *Viburnum rhytidophyllum*
- katalpa trubačovitá *Catalpa betulus*
- kokrovník amurský *Phelodendron amurensii*
- křídlatec trojlistý *Ptelea trifoliata*

▪ liliovník tulipánokvětý	<i>Liliodendron tulipifera</i>
▪ mahonie cesmínolistá	<i>Mahonia aquifolium</i>
▪ meruzalka alpská	<i>Ribes alpinum</i>
▪ mochna křovitá	<i>Potentilla fruticosa</i>
▪ pámelník bílý	<i>Symphoricarpos albus</i>
▪ pámelník Chenaultův	<i>Symphoricarpos chenaultii</i>
▪ pěnišníček	<i>Rhododendron hybridus</i>
▪ pustoryl věncový	<i>Philadelphus coronarius</i>
▪ platan javorolistý	<i>Platan acerifolia</i>
▪ sadová růže	<i>Rosa rugosa</i>
▪ skalník Dammerův	<i>Cotoneaster dammeri "Skongholmen"</i>
▪ střemcha vavřínová	<i>Prunus laurocerassus "Zabeliana"</i>
▪ svída bílá	<i>Cornus alba</i>
▪ šácholán Soulangiův	<i>Magnolia souladzeana</i>
▪ šeřík obecný	<i>Syringa vulgaris</i>
▪ tavolník nízký	<i>Spirea bumalda "Antony Wateres"</i>
▪ tis obecný	<i>Taxus baccata</i>
▪ tis obecný "Dovastoniana"	<i>Taxus baccata "Dovastoniana"</i>
▪ weigélie	<i>Weigela hybrida</i>
▪ zerav západní "Ericoides"	<i>Thuja occidentalis "Ericoides"</i>
▪ zerav západní "Globosa"	<i>Thuja occidentalis "Globosa"</i>
▪ zerav západní "Malonyana"	<i>Thuja occidentalis "Malonyana"</i>
▪ zimostráz obecný	<i>Buxus sempervirens</i>
▪ zlatice prostřední	<i>Forsythia intermedia</i> (Kubeš, 1982)

Roku 1983 - 1984 byla provedena nutná péče dle zpracovaného posudku, ovšem v mnohem menším rozsahu, než určoval projekt zpracovaný firmou OPOS podnik MH Chrudim. V roce 1998 zámek spolu se zámeckým parkem získalo po dlouhém jednání do vlastnictví město Jirkov a následovaly další údržbářské práce, které částečně vycházely z tohoto projektu.

6.1.2 ROZPIS PRACÍ PŘI ÚDRŽBĚ ZÁMECKÉHO PARKU NA ČERVENÉM HRÁDKU PRO ROK 1998 A POZDĚJŠÍ OBDOBÍ

Opět byla zjištěna zhruba čtrnáctiletá absence jakékoliv údržby a vážný stav parku. Stromy poničily vichřice, byly napadené houbami i živočišnými škůdci, další část byla uschlá, přestárlá nebo zplaněná bez přírůstku. Na holých plochách se často nacházely nálety dřevin (Škuta, 1998).

Projektová dokumentace opět řeší návrh na zlepšení současného zanedbaného stavu zámeckého parku. V rámci obnovy bylo provedeno založení nového trávníku, veškeré keře byly prořezány, omlazeny a přihnojeny. Zplanělé růže byly odstraněny. Suché stromy a suché větve byly odstraněny také. Dále byly dominantní stromy ošetřeny hlouběji balzámem a frézou a staženy obručí. Náletové porosty byly vyřezány, porosty menšího průměry byly vytrhány, slabé proutky v trávníku pak byly zlikvidovány sekáním (Škuta, 1998).

Dokumentace byla schválena památkovou péčí a následně i Okresním úřadem v Chomutově jako přípustná. Památková péče si stanovila následující podmínky:

- údržbové práce budou provedeny v rozsahu projektu mimo výsadeb dřevin,
- před prováděním ošetření vzrostlých stromů budou práce na místě konzultovány s pracovníky Památkového ústavu v Ústí nad Labem,
- při ošetřování a obnově travnatých ploch nesmí být poškozeny kořeny stromů,
- následně po provedení údržbových prací bude zabezpečena řádná běžná údržba parku.

6.1.3 ÚPRAVA ZÁMECKÉHO PARKU NA ČERVENÉM HRÁDKU

V roce 2004 byl zpracován návrh na úpravu zámeckého parku, kterou vypracovala spol. Sady a školky Jirkov s.r.o., který obsahoval ošetření stávajících dřevin a návrh výsadby rostlin.

Ošetření dřevin:

1. ošetření vydlabané lípy vydlabáním a nátěrem
2. prořezávka pustorylů nad hladomornou
3. prořezávka zlatice u příjezdu k zámku
4. vyřezání omladků javorů a akátů v azalkách, tisech a pod nimi a zatřít herbicidem
5. vyřezání omladků javorů na svahu pod rondelem zatřít herbicidem
6. prořezávka rododendronů od zaschlých větví a postřik fungicidy
7. postřik cest proti plevelům
8. vysypání cest jemným štěrkem
9. zakrytí dutiny v kmenu žlutého jilmu
10. na svahu vpravo od cesty vyřezat omladky javorů a akátů a zatřít herbicidem

11. prořezávka čimišníků a magnólie
12. vyřezání náletů javoru, černého bezu a zatření herbicidem
13. prořezávka vrby u vody pod jedlým kaštanem – odstranění zlomených větví ve spodním patře (Škuta, 2004).

Výsadba rostlin zámeckého parku Červený Hrádek

- | | |
|--|--|
| ▪ azalka | <i>Azalea</i> |
| ▪ bobkovišeň | <i>Primus laurocerasus</i> |
| ▪ břečťan popínavý | <i>Hedera helix</i> |
| ▪ jalovec chvojka "Tamariscifolia" | <i>Juniperus sabina "Tamariscifolia"</i> |
| ▪ rododendron | <i>Rhododendron</i> |
| ▪ tis červený | <i>Taxus baccata</i> |
| ▪ včetně založení trávníku (Škuta, 2004) | |

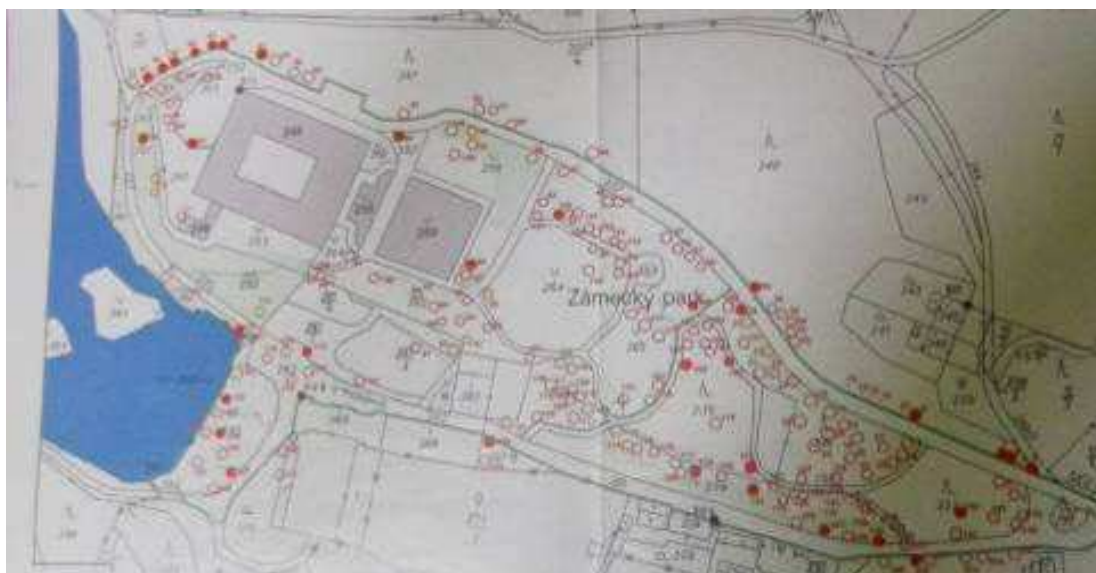
Národní památkový ústav vydal odborné vyjádření k návrhu úprav a údržbových prací v zámeckém parku Červený Hrádek, které opět sloužilo jako podklad pro vydání závazného stanoviska od Městského úřadu v Chomutově. Práce byly shledány ve prospěch péče o park za následujících podmínek památkové péče:

- při realizaci obnovy trávníků na parteru před bývalou *sala terrenou* nutno práce provést pečlivě tak, aby nebyl poškozen dekorativní obrazec ze zimostřázu,
- při použití herbicidů nesmí být poškozeny okolní rostliny,
- výsadby břečťanu budou provedeny jen k opraveným opěrným zdím.

Dle návrhu Petra Škuty a po schválení Městským úřadem v Chomutově došlo k celkové obnově zámeckého parku. Součástí této obnovy byla i rekonstrukce hlavních cestních sítí. Mimoto byly dokončovány rozsáhlé rekonstrukce zámku, které byly zcela dokončeny roku 2006. Bylo zde vybudováno vzdělávací zařízení a centrum cestovního ruchu. Dodnes zde sídlí Kulturní, vzdělávací a informační zařízení Jirkov, příspěvková organizace, která v součinnosti s městem Jirkov zámek spravuje (MAS Sdružení západní Krušnohoří, 2014).

6.1.4 ZNALECKÝ POSUDEK – posouzení zdravotního stavu a polohy stromů na pozemcích městských parků v katastrálním území Jirkov, obec Jirkov, okres Chomutov

V roce 2009 vypracoval Ing. Jiří Ostrovský posudek, který se zaměřoval na zdravotní stav a pasport stromů mimo jiné i na pozemcích parku (viz. obrázek č. 4).



Obrázek č. 4: ZAKRESLENÍ PASPORTU DŘEVIN Z ROKU 2009

(Zdroj: Znalecký posudek, Ostrovský, 2009)

V celém prostoru parku byla provedena podrobná inventarizace stromové zeleně a orientačně zakreslena do katastrální mapy. Každý strom byl podrobně prozkoumán a defektní kmeny byly označeny barvou (červená – navržená těžba, bílá – ořez, případně jiný způsob sanace). U každého stromu se posuzovala jeho poloha, náklon, mechanické porušení, stav koruny a stav jejího prořídnutí, narušení biotickými činiteli (hmyz, houbová nákaza aj.). Sporné stromy se navrtaly přírůstovým nebozezem ve výšce 1,3 m nad zemí, aby se zjistila případná hniloba jádra kmene, tloušťka neporušené vrstvy dřeva pod kůrou a potenciální životnost. U stromů v areálu parku byly zjištěny taxační údaje (výčetní průměr, příp. obvod kmene, výška). Stromy v souvislém lesním porostu ve východní části (vlastník LČR s.p.) se prošetřily stejným způsobem (Ostrovský, 2009).

Stáří dominantních dřevin v areálu parku je kolem 100 roků, případně 60 – 80 roků, v prostoru lesních porostů 50 – 70 let.

Seznam dřevin v zámeckém parku dle znaleckého posudku:

▪ borovice blatka	<i>Pinus rotundata</i>
▪ borovice černá	<i>Pinus nigra</i>
▪ borovice vejmutovka	<i>Pinus strobus</i>
▪ buk lesní	<i>Fagus sylvatica</i>
▪ buk lesní "Atropunicea"	<i>Fagus sylvatica "Atropunicea"</i>
▪ buk lesní "Pendula"	<i>Fagus sylvatica "Pendula"</i>
▪ bříza bradavičnatá	<i>Beula verrucosa</i>
▪ douglaska tisolistá	<i>Psudotsuga taxifolia</i>
▪ dub červený	<i>Quercus rubra</i>
▪ habr obecný	<i>Carpinus betulus</i>
▪ jasan ztepilý	<i>Fraxinus excelsior</i>
▪ javor babyka	<i>Acer campestre</i>
▪ javor mléč	<i>Acer platanoides</i>
▪ javor klem	<i>Acer pseudoplatanus</i>
▪ jedlovec kanadský	<i>Tsuga canadensis</i>
▪ jilm habrolistý	<i>Ulmus carpinifolia</i>
▪ jírovec maďál	<i>Aesculus hippocastanum</i>
▪ lípa srdčitá	<i>Tilia cordata</i>
▪ magnólie zašpičatělá	<i>Magnolia acuminata</i>
▪ modřín opadavý	<i>Larix decidua</i>
▪ tis červený	<i>Taxus baccata</i>
▪ trnovník akát	<i>Robinia pseudoacacia</i>
▪ vrba křehká	<i>Salix fragilis</i>
▪ zerav západní	<i>Thuja occidentalis</i> (Ostrovský, 2009)

Jak píše Ing. Jiří Ostrovský (2009), řada dřevin v areálu zámeckého parku byla na hranici své životnosti, a proto bylo nutné věnovat pozornost jejich zdravotnímu stavu a stabilitě stromů, aby nedošlo k ohrožení osob a případným škodám na okolních objektech. K těžbě bylo vytipováno a také následně poraženo 38 dřevin, vše ve spolupráci s památkovou péčí a následně i z rozhodnutí orgánu ochrany přírody a krajiny o pokácení nebezpečných dřevin.

6.1.5 PROJEKT PÉČE O STROMY, JIRKOV

Firma SAFE TREES s.r.o. byla v roce 2013 vybrána pro pasport a určení stavu dřevin na některých lokalitách města Jirkova. Jednou z lokalit bylo i okolí zámku Červený Hrádek (viz. Obrázek č. 5), které bylo po 5 letech znova zmapováno. Zelená značka udává jedince, kteří jsou zdraví a udržitelní, červená značka signalizuje nebezpečí

a červená značka s černým křížkem vyznačuje velmi nebezpečné jedince, kteří jsou určeni k okamžitému pokácení.



Obrázek č. 5: ZAKRESLENÍ PASPORTU DŘEVIN Z ROKU 2013

(Zdroj: www.stromypodkontrolou.cz)

Na základě tohoto doporučení bylo okamžitě vykáceno 15 dřevin. Z hodnotnějších dřevin byl pokácen např. javor horský (obvod 352 cm), dále byl odstraněn habr obecný (obvod 160 cm), jasan ztepilý (obvod 235 cm), lípa malolistá (obvod 115 cm) nebo několik kusů javoru mléče (obvod 120 cm, 140 cm, 213 cm). Kácení probíhalo od konce roku 2013 do konce vegetačního období v nadcházejícím roce (březen 2014). Za všechny vykácené stromy byla orgánem pro ochranu přírody a krajiny nařízena náhradní výsadba. V zámeckém parku rostou v současné době následující dřeviny:

- | | |
|---------------------------|--------------------------------------|
| ▪ borovice blatka | <i>Pinus rotundata</i> |
| ▪ borovice černá | <i>Pinus nigra</i> |
| ▪ borovice pokroucená | <i>Pinus contorta</i> |
| ▪ buk lesní | <i>Fagus sylvatica</i> |
| ▪ buk lesní "Atropunicea" | <i>Fagus sylvatica "Atropunicea"</i> |
| ▪ buk lesní "Pendula" | <i>Fagus sylvatica "Pendula"</i> |
| ▪ cesmína ostrolistá | <i>Ilex aquifolium</i> |
| ▪ cypřišek lawsonův | <i>Chamaecyparis obtusa</i> |
| ▪ cypřišek neotecký | <i>Chamaecyparis nootkatensis</i> |
| ▪ dub letní | <i>Quercus robur</i> |
| ▪ dub zimní | <i>Quercus petraea</i> |
| ▪ habr obecný | <i>Carpinus betulus</i> |
| ▪ habr obecný "Pendula" | <i>Carpinus betulus "Pendula"</i> |

▪ jasan ztepilý	<i>Fraxinus excelsior</i>
▪ javor horský	<i>Acer pseudoplatanooides</i>
▪ javor mléč	<i>Acer campestre</i>
▪ javor mléč "Schwedleri"	<i>Acer platanoides "Schwedleri"</i>
▪ jedlovec kanadský	<i>Tsuga canadensis</i>
▪ jilm horský	<i>Ulmus glabra</i>
▪ jinan dvoulaločný	<i>Ginkgo biloba</i>
▪ jírovec maďál	<i>Aesculus hippocastanum</i>
▪ lípa malolistá	<i>Tilia cordata</i>
▪ lípa velkolistá	<i>Tilia platyphollos</i>
▪ magnólie zašpičatělá	<i>Magnolia acuminata</i>
▪ slivoň třešňová "Nigra"	<i>Prunus cerasifera "Nigra"</i>
▪ tis červený	<i>Taxus baccata</i>
▪ trnovník bílý	<i>Robinia pseudoacacia</i>
▪ vrba jíva	<i>Salix caprea</i>
▪ zeravec východní	<i>Platyclusus orientalis</i>
▪ zerav obrovský	<i>Thuja plicata</i>
▪ zerav západní	<i>Thuja occidentalis</i> (Kolařík, 2013)

V roce 2015 pokračuje kácení nevhodných jedinců a to v takové míře, kterou dovoluje rozpočet města Jirkova. Tito jedinci budou také nahrazeni novými dřevinami z rozhodnutí orgánu ochrany přírody.

6.1.6 ÚPRAVA VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ PARKU ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK

V současné době město Jirkov spolu s Ing. Vladimírem Volmanem jakožto projektantem, připravilo dokumentaci, která by se měla realizovat v průběhu roku 2016. Je navrženo odstraňování dřevin z důvodu zdravotních a provozně bezpečnostních a také z důvodu celkového řešení zeleně a její kompozice. Z provozně bezpečnostních a zdravotních důvodů je navrženo odstranění 47 dřevin, z důvodu celkového prosvětlení přerostlých vegetačních prvků a kompozičního řešení nových architektonických a vegetačních prvků je navrženo k odstranění dalších 70 dřevin, přičemž se jedná o dřeviny s výhradně průměrnou či podprůměrnou sadovnickou hodnotou. Dále se počítá s odstraněním neurčitého množství menších stromů a keřů v prostorách, kde bude provedena nová výsadba (dílčí plochy 1 až 7, viz. obrázek č 6).

Kompozice nových výsadeb orientačně vychází z úpravy zeleně zámeckého parku tak, jak je zachycena na fotografickém materiálu z roku 1912. Kompozice je převážně volná, pouze v prostoru před oranžérií (dílčí plocha 1) a v pravidelném prostoru před průčelím zámku (dílčí plocha 2) je uplatněna kompozice pravidelná.

Sortiment byl volen přiměřeně situaci z roku 1912, důraz je kladen na konifery nízkého vzrůstu tak, aby byl splněn požadavek na průhledy a taktéž na dostupnost sortimentu a nenáročnost údržby a péče. Převažují druhy, které jsou v zámecké zahradě již zastoupeny.

V zeleni je akceptována červená barva a barvy růžová, růžovo-bílá, žlutá. Červený prvek je zastoupen jak ve zbarvení listů (celosezónním či podzimním), tak v barvě květů dřevin.



Obrázek č. 6: KOMPOZIČNÍ USPOŘADÁNÍ NOVÝCH VÝSADEB DLE NÁVRHU ING. VOLMANA
(Zdroj: Úprava veřejného prostranství parku - Zámek Červený Hrádek, Volman, 2014)

- | | |
|---|-------------------------------------|
| 1 Západní a jihozápadní svahy | 5 Ochoz a oplocení sklepení |
| 2 Prostor před oranžérií | 6 Prostor v okolí dřívějšího altánu |
| 3 Prostor před jihovýchodním průčelím zámku | 7 Prostor v západní části zahrady |
| 4 Prostor jihozápadně od okraje centrální části parku | |

6.2 ZÁMECKÁ OBORA ČERVENÝ HRÁDEK, VÝZNAMNÁ SOUČÁST KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK

Dle dostupných informací byla obora vybudována v roce 1870. Sloužila především k chovu daňčí zvěře, některé prameny udávají, že se zde chovala i zvěř jelení (Bečvář,

2000). Tehdejší obora měla výměru 216 ha. Roku 1898 se stala majitelem panství rodina Hohenlohe. Obora nebyla pod tímto rodem udržována a v roce 1900 byla definitivně zrušena. Posledním majitelem obory byl Max Egon Hohenlohe (Forsteuter, 1964). Po druhé světové válce byl statek zkonfiskován na základě Benešových dekretů a jeho lesní část přešla pod správu státních lesů (Bitnerová, 1997).

Na začátku 80. let se vedení Severočeských lesů Teplice, lesního závodu Janov rozhodlo obnovit bývalou oboru. Projekt na obnovu obory byl schválen až v roce 1985. Schválení vybudování obory provázela různé podmínky – například vybudování parkových obůrek tak, aby komplex měl charakter lesoparku (Pensler, 1928). Podmínkou byla také oprava i tzv. templu s hrobkou v parku. Projekt na rekonstrukci templu byl zpracován v roce 1986. Templ měl již propadlý strop, opadané římsy a celkově byl v desolátním stavu. Rekonstrukce probíhala podle dochovaného akvarelu z poloviny 19. století od A. Schulze a ve spolupráci s památkáři a pracovníky Okresního muzea v Chomutově. Práci provádělo středisko služeb LZ Janov za pomoci dalších odborných řemeslníků. Do konce roku byly provedeny stavební práce a v roce 1989 vnitřní úpravy a vybavení objektu (Bitnerová, 1997).

V roce 1989 byla obora kompletně dokončená a v průběhu roku ji pak schválil Okresní úřad v Chomutově, poté byla uvedena do provozu (URL 15). Namísto původně zamýšlené daňčí zvěře se v oboře ovšem chovala zvěř mufloní a jeleni Dybowského. Nová obora, do které byl včleněn i horní park, měla rozlohu 279 ha. Její oplocení měřilo 7 km (Bitnerová, 1997).

Návštěvníci ovšem způsobili v oboře takové škody, že byla tehdejším vlastníkem v roce 1994 uzavřena. Došlo i k devastaci nedávno opraveného templu (viz. příloha č. 3). Po delším jednání se obora nakonec otevřela pro veřejnost s tím, že bude dodržován návštěvní řád, který například stanovuje, že návštěvníci mohou chodit jen po vyznačených cestách, nesmí zde sbírat lesní plody a v určitých měsících je vstup do obory zcela zakázán (Bitnerová, 1997).

V současné době je obora ve vlastnictví LČR a LS Litvínov. Vlastní oplocení zahrnuje 400 ha lesa. Dřevěný plot o výšce 2,5 m je zpevněn zapuštěnými kůly. Přitom je tento úsek, navzdory oplocení, volně přístupný příjezdovou komunikací, přechody zřízenými přes oborní plot, které navazují na všechny přístupné pěšiny a chodníky. Komunikace je opatřena u vjezdu z obou stran mostovými rošty s dřevěnými vstupními bránami,

kteře zamezují úniku zvěře z obory. Hluboko v oboře se kromě templu nachází také historická vodárna, která kdysi napájela zámek Červený Hrádek. Dnes je vodárna vyschlá a interiér zničený (viz. příloha č. 3) (Bečvář, 2000). Přehrada, která byla vystavěna na požadavek rodu Hohenlohe z důvodu regulace průtoku vody v období tání je dnes bohužel také nepřístupná (Bitnerová, 1970).

Obora se nachází v podhorské části lesní oblasti Krušné hory, převážně v buko-dubovém lesním vegetačním stupni. Vlastní obora je umístěna na pozemcích katastrálního území Červený Hrádek, Boleboř a Jindřišská. Toto území je situováno na jižní svahy Krušných hor, nejnížší nadmořská výška je východně od zámku Červený Hrádek, to je 360 m. n. m., nejnížší pak západně nad rybníkem – 571 m. n. m (Bitnerová, 1997).

Hlavní zvěř z chovatelského hlediska je zvěř jelení s ročním předpokladem daným plánem lovu ve výši 40 kusů této zvěře. Prase divoké (*Sus scrofa*) dle plánu lovu představuje roční odlov 10 kusů. Srnčí zvěře rapidně ubývá, odstřel není plánován ani u daňčí a mufloní zvěře. Na podzim se zřídka objeví sluka lesní (*Scolopax rusticola*) či zajíc polní (*Lepus europaeus*). Koroptve polní (*Perdix perdix*) a tetřivci obecní (*Tetrao tetrix*) zcela vymizeli. Divoké kachny (*Anas platyrhynchos*) hnízdí na rybnících v majetku města, nejvýše v 6 až v 7 párech. Z dalších druhů zvěře se v hojném počtu vyskytuje liška obecná (*Vulpes vulpes*), kuna lesní (*Martes martes*) i skalní (*Martes Foina*). Občas se objeví hranostaj, oba druhy lasic (*Mustela*) a stále častěji jezevec lesní (*Meles meles*) (Bečvář, 2000).

Jak píše Bečvář (2000), z pernatých dravců hnízdí v honitbě lesů města Jirkova například jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*), vzácně krahujec obecný (*Accipiter nisus*) a poštolka obecná (*Falco tinnunculus*). Občas i vrána černá (*Corvus corone*) a káně rousná (*Buteo lagopus*). Bohužel je dlouhodobě zaznamenán překvapivě nízký stav zpěvného ptactva. Vedle vrabců polních (*Passer montanus*) se objevují sýkorky (*Parus*) a brhlíci lesní (*Sitta europaea*). Občas je zaznamenán i konipas horský (*Motacilla cinerea*). Vysekáním keřů a mezí, zejména v minulosti, zmizelo nejpřirozenější hnízdiště nejen drobného ptactva, ale i koroptví a bažantů. Dosud, i když v omezeném počtu, vedou přes lesy města Jirkova hlavní tahy jak pěvců, tak i ostatního ptactva.

V oboře se nachází také mnoho míst, které jsou bohužel nedostupné. Mezi ně patří i lovecký altánek či vodárna dokonce je zde i menší přehrada (Bitnerová, 1997).

7 VÝSLEDKY

7.1 ZHODNOCENÍ HISTORICKÉHO VÝVOJE ZÁMECKÉHO PARKU ČERVENÝ HRÁDEK

7.1.1 ZHODNOCENÍ VÝVOJE ZÁMECKÉHO PARKU NA ZÁKLADĚ FOTOGRAFIÍ, MAPOVÝCH PODKLADŮ A LETECKÝCH SNÍMKŮ



Obrázek č. 7: KOLOROVANÁ RYTINA ZE 17. století, POHLED NA ČERVENÝ HRÁDEK

(Zdroj: Immortellenkranze den Manner, DAVID V., 1863)

Na obrázku č. 7 je krajina vyobrazena jako mozaika polí, cestních sítí a kopců a na první pohled jsou zde patrné četné zásahy člověka. Významným prvkem této krajiny jsou pozůstatky barokního osového uspořádaných dřevin, alejí, které lemují hlavní cesty k zámku. Tyto aleje krajinu podstatným způsobem zvýrazňují a také zviditelňují. Dalším významným prvek jsou sídla v podzámčí, které jsou schematicky uspořádány a vytvářejí dlouhou pravidelnou řadu. Do těchto příbytků byla koncentrována správa panství, trhy a hospodářství. Aleje a sídla v podzámčí jsou typickými prvky barokní krajiny.

V horních partiích obrázku je vidět zámecká budova, která je v přímém spojení s parkem. Park je průhledy a alejemi protažen do krajiny. Dále je zde patrné, že se park svažuje ve třech terasách směrem ke schematicky uspořádaným sídlům v podzámčí. Terasy jsou uměle vytvořené člověkem. Dřeviny jsou zde z velké části listnaté,

jehličnany se vyskytují pouze ojedinele. Stromy jsou různých velikostí, barev a tvarů. Dle dostupné literatury je řada dřevin cizokrajných. Tyto prvky jsou typické pro anglický park.



Obrázek č. 8: VÝŘEZ Z LISTU Č. 37 I. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ (1764 - 1783) SE ZÁMECKÝM PARKEM

(Zdroj: <http://www.geolab.cz/>)

I. vojenské mapování zobrazuje půdorys zámku (viz. obrázek č. 8). Ten je od západní části až k východu obklopen na svazích dřevinnými porosty, které tvoří půlkruh kolem zámecké budovy. V předzámčí je budova spojena se zámeckým parkem. Z obrázku je patrné, že zámecký park je pokryt dřevinami, které působí oproti pásu zeleně kolem budovy spíše roztroušeně, znatelná je pouze kompozice v prostoru před průčelím zámku, tvořená do kruhového tvaru světle zelené barvy, žádné další kompozice dřevin vidět nejsou. Zámecký park je dále doplněn o 4 menší stavby. Na křižovatce cest pod budovami se nachází kamenný kříž. Spodní část zámeckého parku se svažuje směrem k podzámčí ve třech terasách, kde jsou situovány stavby znatelné také na obrázku č. 8. Jihozápadně od zámku je dále stavba s půdorysem ve tvaru L a zámecký rybník. Samotný zámek je na nejvyšším místě svažité uspořádaného terénu, který je ze z výřezu taktéž patrný.

Literatura uvádí, že během vlády Jindřicha z Rottenhanu (18. století) došlo ke značnému rozšíření zámeckého parku a ve stejném století je také doloženo zavádění cizokrajných dřevin. Ke konci 18. století jich bylo napočítáno celkem 135. Cizokrajné

dřeviny byly vhodně zakomponovány do zdejší přírody a dotvářely celkový charakter anglického parku s postupným přechodem do volné krajiny.



Obrázek č. 9: VÝŘEZ KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK Z MAPY JIRKOVA Z ROKU 1817

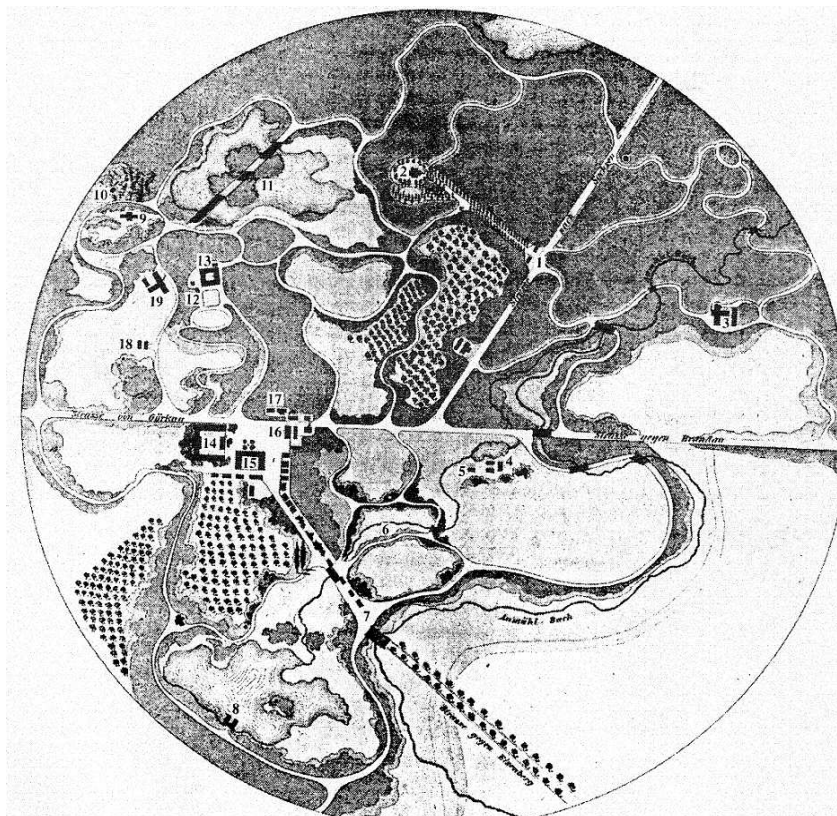
(Zdroj: Kronikárna Jirkov)

Během 18. století docházelo k postupnému rozšiřování zámeckého parku. Zámecký park v této době sahá až k současné vesnici Červený hrádek. Z obrázku č. 9 je patrný dodnes zachovalý půdorys zámku Červený Hrádek, který je obklopen zámeckým parkem, jeho půdorys je také dobře patrný. Před průčelím zámku je viditelná kompozice dřevin uspořádaná do kruhového tvaru. Zámecké schodiště je také obklopeno dřevinami, stejně tak západní a východní strana zámku. Zde jsou dřeviny uspořádány liniově v pravidelných rozestupech. Z charakteru parku je patrná osovost, harmonické vysazování dřevin a střídání travnatých ploch s výsadbami strom a travních ploch s keři.

V zámeckém parku i jižně od zámku jsou vyobrazeny skleníky, z nichž jeden sloužil jako celoroční výstava květin a druhý byl vyhrazen pro pěstování kamélií, pěnišníků, azalek a ostatních hrnkových rostlin. Dále zde není patrná svažitost terénu ve třech terasách.

V podzámčí, západně od zámecké budovy, jsou patrné tři stavby, výraznější z nich má půdorys ležatého L, druhé dvě písmene I. Součástí podzámčí je také rybník.

Zámecký park pak přechází ve volnou krajinu – typické pro anglický park, stejně jako pěstování cizokrajných dřevin.



Obrázek č. 10: PLÁNEK ČERVENOHRÁDECKÉHO PANSTVÍ Z ROKU 1824

(Zdroj Immortellenkranze den Manner, DAVID V., 1863)

- | | |
|-------------------------------------|---------------------------|
| 1 Domky | 11 Zámecký rybník |
| 2 Templ | 12 Stan v zámecké zahradě |
| 3 Gabrielin mlýn | 13 Zámek |
| 4 Pila | 14 Hospodářský dvůr |
| 5 Domek rybáře | 15 Škola a byty úředníků |
| 6 Vodopád | 15 Hostinec |
| 5 Domek rybáře | 16 Kovárna |
| 7 Staré bělidlo | 17 Domek zahradníka |
| 8 Rybářský domek s přístavem veslic | 18 Jízdárna a stáje |
| 9 Drůbeží dvůr | 19 Jízdárna a stáje |
| 10 Socha P. Marie | |

Pod obrázkem č. 10 je vyobrazena legenda, která udává rozmístění nejvýznamnějších prvků v praku a oboře v roce 1824.

Z obrázku č. 10 je patrné, že půdorys budovy zámku zůstává nepozměněný, je shodný s půdorysem z roku 1817. K zámku také stále přiléhá rozsáhlá zámecká zahrada, která sahá až po hospodářský dvůr (14). Kompozice zámecké zahrady se téměř neliší od roku 1817. Chybějícím prvkem na tomto obrázku jsou skleníky zřetelně viditelné na snímku z roku 1817. Literatura se o sklenících více nezmiňuje, lze tedy předpokládat, že byly zrušeny. V podzámčí, západně od zámku, je patrná změna půdorysu budovy, která aktuálně slouží jako jízdárna a stáje.



Obrázek č. 11: VÝŘEZ Z MAPOVÉHO LISTU W_5_IV II. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ (1836 - 1852) SE ZÁMECKÝM PARKEM

(Zdroj: <http://www.geolab.cz/>)

Obrázek č. 11 znázorňuje zámecký park Červený Hrádek v době II. vojenského mapování. Západní a severozápadní budovy jsou lemovány nižšími dřevinami. Odlehlejší část budovy je pak kryta vyšším dřevinným porostem, který je patrný kolem celého zámeckého parku. V průčelí zámku je opět kruhová kompozice, kruhově ohraničená vyšším dřevinným porostem. Ve druhé části zámeckého parku je další kruhový obrazec, který je opět lemován dřevinami. Na tomto obrázku je díky šrafám velmi dobře viditelná i kopcovitá konfigurace terénu, která koresponduje s obrázkem č. 7 (Kolorovaná rytina ze 17. století, pohled na Červený Hrádek).



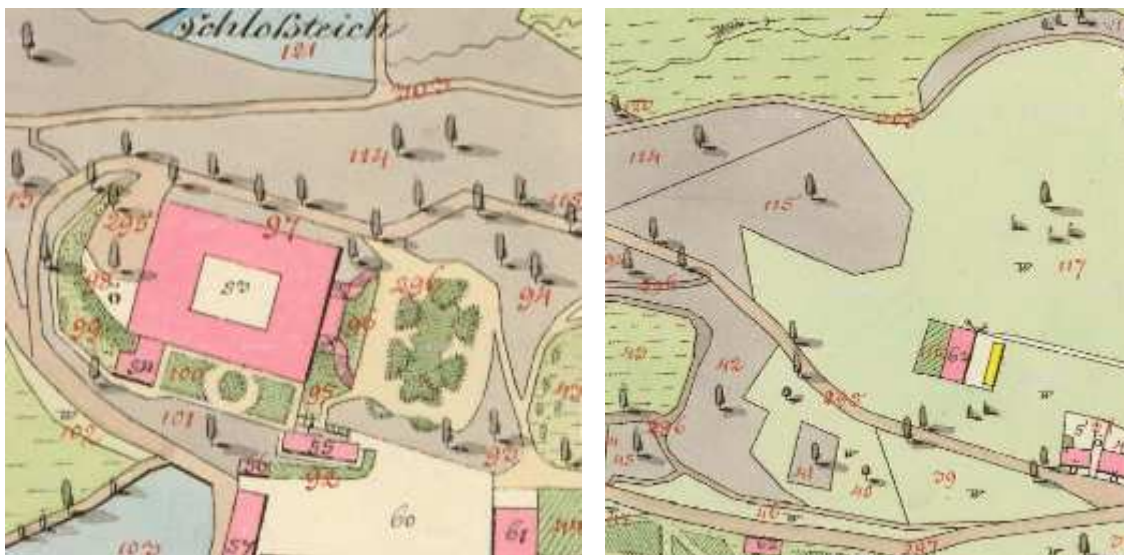
Obrázek č. 12: PRŮČELÍ ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1839

(Zdroj: <http://www.fotohistorie.cz/>)

Obrázek č. 12 vykresluje kompoziční uspořádání zeleně v roce 1839. U zámeckého schodiště jsou vysazené druhy konifer typů cypřišků a zeravů. Dominantou přilehlého zámeckého parku je hvězdovitá kompozice okrasného záhonu, která je z obou stran obklopena dalšími záhony s květinami. Další kompozice neurčitého tvaru z keřů jsou po stranách dvouramenného schodiště.

Z obrázku je dále patrné, že zámecký park byl v této době velmi pečlivě udržovaný a byla mu vynakládána veškerá potřebná péče.

Literatura uvádí, že v tomto období byl celý komplex Červený Hrádek ve vlastnictví Gabriely, dcery Jindřicha z Rottenhanu. Za jejího působení docházelo stejně jako za působení jejího otce, k postupnému rozšiřování panství. O zámecký park se v této době staral zkušený parkový inspektor Filip Mittelbach, který byl pověřen všemi parkovými úpravami, i kompozice před průčelím zámku byla v jeho režii.



Obrázek č. 13: VÝŘEZ ZÁMECKÉHO PARKU - CÍSAŘSKÉ OTISKY, STABILNÍ KATASTR, 1842

(Zdroj: <http://archivnimapy.cz/k/>)

Císařské otisky jsou dodnes považovány za velmi cenný zdroj informací o historické krajině. Obrázek č. 13 vyobrazuje zámeckou budovu a přilehlou část zámeckého parku. Půdorys zámecké budovy je velmi přesně znázorněn, včetně dvouramenného schodiště, které pojí budovu se zámeckým parkem. Obrázek velmi přesně znázorňuje kompoziční uspořádání zámeckého parku. Při oranžerii (na západní straně od zámku) je patrné uspořádání okrasných záhonů do kruhového tvaru, který obtékají 2 další pravidelné obrazce. Prostor za zámkem (v severozápadní části zahrady) je tvořen prostranstvím s jednotlivými stromy a travnatou plochou s keři lemovanou květinovou výzdobou tak, aby byl umožněn výhled na zámecký rybník. Na průčelí zámku navazuje parter s velkou okrasnou plochou, tvořenou květinami, které i přes své uspořádání působí nenuceným dojmem. Schodiště je pokryto popínavými svlačcovitými rostlinami. Dobře viditelné jsou také cestní sítě, které vedou napříč zámeckým parkem. Alejové výsadby dřevin jsou patrné na severovýchodní až jihovýchodní straně zámku. Doprovodná zeleň lemuje hlavní cestu k zámecké budově a břeh rybníka. Za cestou na tento parter navazuje travnatá plocha – louka.

Druhá, odlehlejší, část zámeckého parku již nevytváří znatelnější kompoziční uspořádání dřevin, osázení je nepravidelné a přirozeně přechází do volné krajiny. Má tedy charakter přírodně krajinářského anglického parku. Ve spodní části obrázku je viditelná hlavní cesta lemovaná alejovými stromy, které byly důležitým estetickým prvkem komponované krajiny. Cestní sítě jsou dále patrné i v celém zámeckém parku.

Jihovýchodně směrem od zámecké budovy jsou stále patrná schematicky uspořádaná sídla s příležitými pozemky.



Obrázek č. 14: VÝŘEZ ZÁMECKÉHO PARKU - INDIKAČNÍ SKICI, 1842

(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz/>)

Obrázek č. 14 zobrazuje indikační skici pořízené při mapování území v roce 1842. Zde jsou ještě lépe než na císařských otiscích znázorněny kompozičně uspořádané prvky zeleně. Na západní straně budovy je na rozdíl od císařských otisků patrná kruhová kompozice, obklopená pravidelnými tvary, stylizovanými nikoliv do dvou obrazců, ale do 4 pravidelných schémat po obou stranách kruhové kompozice (viditelné na obrázku č.13).

Severozápadní strana zahrady je kryta dřevinami nižšího vzrůstu tak, aby byl umožněn výhled na zámecký rybník, jedná se zejména o jehličnaté dřeviny. Za těmito dřevinami je také vyobrazena doprovodná zeleň u hlavní cesty. Doprovodná zeleň je patrná i na východní straně od zámku.

Před průčelím zámku je patrné schodiště, které bylo dle dostupné literatury pokryto popínavými rostlinami, a v předních liniích schodiště pak byly vysazeny konifery. Při pohledu na část zámecké zahrady, která přímo sousedí se zámkem, je vyobrazeno uspořádání zeleně do hvězdicového tvaru.

Dále zde vidíme nenuceně stylizované kompozice zeleně. Obrázek dále zobrazuje druhou část zámecké zahrady, s alejovou výsadbou dřevin.

Spodní část parku pak pozvolně přechází do volné přírody.



Obrázek č. 15: PRŮČELÍ ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1845

(Zdroj: <http://www.fotohistorie.cz/>)

Tento obrázek kompozičního uspořádání zeleně v průčelí zámeckého parku navazuje na obrázek č. 15, který vykresluje zámecký park v roce 1839. U zámeckého schodiště vidíme liniově uspořádané jehličnaté dřeviny a v přední části obrázku pak kompozici okrasné zeleně, která má stále hvězdicovitý tvar. Tento záhon je v srdci travnaté plochy, která ještě v roce 1839 nebyla z obrázku patrná.



Obrázek č. 16 vykresluje kompoziční řešení tzv. oranžérie. Budova je v přímém kontaktu s udržovanými jehličnatými koniferami. Dřeviny jsou vysázeny liniově, v nepatrných rozestupech a tvoří jakousi stěnu. Dominantu tohoto prostoru tvoří aranžmá pravidelného uspořádání prvků zeleně – okrasných záhonů. Kompoziční uspořádání je charakteristické pro barokní styl, kterému vévodí symetričnost. Uspořádaná kompozice je z obou stran obepnuta cestní sítí.

Obrázek č. 16: ORANŽÉRIE ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1845

(Zdroj: Immortellenkranze den Manner, DAVID V., 1863)



Obrázek č. 17: VÝŘEZ Z LISTU Č. 3751 - 4 III. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ, 1:25 000 (1872 - 1953) SE ZÁMECKÝM PARKEM

(Zdroj: <http://archivnimapy.cuzk.cz/>)

III. vojenské mapování opět ukazuje půdorys zámecké budovy, která je v přímém kontaktu se zámeckým parkem. Z tohoto mapování je patrná kruhová kompozice v přímé blízkosti zámecké budovy a cestní síť, která pojí zámeckou zahradu s budovou. Z tohoto obrázku není na rozdíl od předcházejících mapových a obrazových pramenů patrné žádné kompoziční uspořádání zeleně, kromě střídání travnatých ploch s plochami se stromy.

Z obrázku č. 18 je patrné kompoziční uspořádání dřevin před zámeckým schodištěm.



Tato dobová pohlednice ukazuje, že jsou zde dominantně vysazeny jehličnaté dřeviny, které jsou obklopeny popínavými rostlinami. Na obrázku je zřetelná i část cesty, která sahá do spodních částí zámeckého parku. Cesta je bez patrné povrchové úpravy.

Na pravé straně schodiště je jehličnatý strom, který dosahuje pozoruhodné velikosti, ze které lze předpokládat, že se jedná o velmi starou a hodnotnou dřevinu. Historické schodiště je zkrášleno o vázy (dílo J. Brokofa), které pochází z 18. století a dochovaly se do dnes.

Obrázek č. 18: POHLED NA ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1935

(Zdroj: <http://www.fotohistorie.cz/>)



Obrázek č. 19: ZÁKRES ZÁMECKÉHO PARKU, ROK 1940

(Zdroj: Oblastní muzeum Chomutov)

Z obrázku č. 19 je vidět zachovalou kompozici parku jako v předchozích obdobích. Půdorys zámecké budovy, která je stále v přímém spojení se zámeckým parkem. Na západní straně je vyobrazeno pravidelné uspořádání zeleně, kdy kruhová kompozice je rámována dalšími pravidelnými obrazci. Na dalších fotografiích, mapách, ani leteckých snímcích se tato kompozice znova neobjevuje. Severozápadní strana je pokrytá hustým porostem dřevin. Uprostřed schodiště v průčelí zámku je také patrná zezeň. Před průčelím zámku je nepravidelně uspořádaný oválný okrasný záhon. Tuto plochu pak obepínají cestní sítě, které pojí obě části zámeckého parku.

Ve spodní části zámeckého parku je dobře viditelná kruhová dispozice travnaté plochy, dále jsou zde vyobrazeny další plochy s rozptýlenými dřevinami, bez jakéhokoliv kompozičního řešení. Zámecký park měl tedy stále charakter anglického parku.

Na této mapě již není patrná alejová výsadba podél hlavní cesty k zámku. Lze předpokládat, že většina doprovodné zeleně byla od roku 1940, kdy byla jasně patrná, postupně vykáčena. Dle obrázku č. 19 je zachována jen malá část z této aleje.

V době pořízení této mapy, patřil komplex Červený Hrádek rodu Hohenlohe – Langenburg.



Obrázek č. 20: POHLED NA ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1953

(Zdroj: <http://www.fotohistorie.cz/>)

Tato dobová pohlednice (viz. obrázek č. 20) z roku 1953 ukazuje zámecký park bez jakékoliv údržby. Jsou zde zobrazeny pravidelně vysázené jehličnaté konifery u zámeckého schodiště a v popředí obrázku pak několik vzrostlých jedinců, kteří dělí hlavní část zámeckého parku s částí vzdálenější budově. Všechny tyto dřeviny jsou obklopeny neudržovaným trávníkem, neupravovaným keřovým porostem a náletovými dřevinami.



Obrázek č. 21: LETECKÝ SNÍMEK KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1971

(Zdroj: <http://www.fotohistorie.cz/>)

Z obrázku č. 21 je patrné, že na západní straně jsou liniově vysázené jehličnaté dřeviny, které lemují stěnu zámeckého parku. Na tomto obrázku je naposledy doložená existence těchto liniově vysázených dřevin, další obrázky dokládají tuto linii ve značně prořídlem

stavu. Kompozičně řešená západní část zahrady tak není z tohoto obrázku patrná, proto lze předpokládat, že zanikla někdy v období mezi léty 1945 a 1970. Severozápadní strana je pokryta hustým porostem listnatých dřevin. Před průčelím zámku je k vidění travnatá plocha, ale bez květinových záhonů, ohraničená cestní sítí. Spodní část parku se jeví jako celkově pokrytá hustým dřevinným porostem.

V předchozím roce (1970) byl v parku proveden dendrologický průzkum.



Obrázek č. 22: LETECKÝ SNÍMEK KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 2012

(Zdroj: <http://www.mapy.cz/>)

Na obrázku č. 22 je k vidění zámecká budova obklopena lesními pozemky. Západní část zahrady již není tvořena pravidelnými obrazci. Severozápadní strana je z části stále krytá dřevinami, liniová výsadba dokládá pouze několik zbylých jedinců, které dle fotografie obklopuje travnatá plocha. V blízkosti zadní části zámku je betonová plocha, využívaná jako parkoviště. Zámeckou budovu se zámeckým parkem stále pojí historicky významné dvouramenné schodiště. V průčelí zámku je stále zachovaná travnatá plocha, která je udržována pravidelným sečením. Travnatou plochu obepíná cestní síť. Ve spodní části zahrady je také patrná kruhová kompozice též tvořená travnatou plochou a olemována cestními sítěmi. V této části parku začíná dřevinný porost houstnout a spodní část nepozorovatelně přechází do volné přírody.



Obrázek č. 23: ORANŽÉRIE ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 2014

(Zdroj: vlastní)

Na obrázku č. 23 je zobrazena oranžérie, ve které jsou umístěny sochy Lédy s labutí a boha Area. Zde je jednoduchá kompozice keřů, kterou lemuje liniová výsadba jehličnatých dřevin. V předních partiích obrázku je po levé straně cypřišek nutkajský (*Chamaecyparis nootkatensis*), vpravo zerav obrovský (*Thuja plicata*) a spodní část koruny javoru mléče (*Acer platanoides*).

Chybějícím významným prvkem současné oranžérie je liniová výsadba dřevin. Dle dostupných informací z MěÚ byly některé dřeviny pokáceny zhruba kolem roku 2000. Za tyto dřeviny byla orgánem ochrany a přírody a krajiny nařízena náhradní výsadba. Nebylo ovšem přesně specifikované, kam musí být výsadba umístěna a z tohoto důvodu byla použita na jiná „holá místa“. Liniová výsadba, coby kontinuální prvek, tedy zanikla a doposud nebyla obnovena.

Plocha, která byla dříve dominantou oranžérie je nyní koncipována v poněkud jednodušším uspořádání – obě sochy jsou umístěny na travnaté ploše, obklopené nízce střiženým živým plotem. Živý plot je tvořen ze zimozeleného (*Buxus sempervirens*).



Obrázek č. 24: POHLED NA ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 2014

(Zdroj: vlastní)

Na obrázku č. 24 je vyobrazena (na levé straně schodiště) magnólie zašpičatělá, před oběma rameny schodiště jsou vysázené okrasné dřeviny menšího vzrůstu a to 2 exempláře cesmíny ostrolisté (*Ilex aquifolium*), které patří mezi unikáty, dále jsou zde vysázené slivoně třešňové „Nigra“ (*Prunus cerasifera* „Nigra“), tůje západní „Aurea“ (*Thuja occidentalis* „Aurea“) tůje západní „Smaragd“ (*Thuja occidentalis* „Smaragd“). Z obrázku je také patrná cestní síť, vysypaná jemným štěrkem a velmi nízce střižený a pečlivě udržovaný trávník.

Plocha před zámeckým schodištěm je na rozdíl od předchozích historických snímků řešena velmi stroze. Předchozí snímky ukazují tuto plochu celkově pokrytou jehličnatými konifery a to až do roku 1953 dle dostupných fotografií. Literatura dále udává, že schodiště bylo pokryto plazivými rostlinami, převážně svlačcovitými. Vzhledem k tomu, že se jedná o významný krajinářský prvek, bylo by vhodné přemýšlet nad uvedením tohoto prostoru do původního stavu.



Obrázek č. 25: ČÁST ZÁMECKÉ ZAHRADY PŘILÉHAJÍCÍ K ZÁMKU, ROK 2014

(Zdroj: vlastní)

Na tomto obrázku je zobrazena horní část parku, jejíž střed je tvořen udržovaným travním porostem, který je lemován šterkovou cestou. Cesta je pak ohraničená bíle natřenými lavičkami a to v dostatečném množství. Na severozápadní straně od zámku je postaven zahradní altán a také malý zahradní domek, severovýchodní strana (od zámku) je obohacena o menší dětské hřiště. Průčelí zámeckého parku nabízí výhled na širokou škálu listnatých dřevin. Chybějícím prvkem prostoru před zámkem je kompozice uprostřed travnaté plochy.



Obrázek č. 26: ODLEHLEJŠÍ ČÁST ZÁMECKÉ ZAHRADY, ROK 2014

(Zdroj: vlastní)

Obrázek č. 26 poskytuje výhled na druhou část zámeckého parku. Je zde zobrazena travnatá plocha, která je v obklopení dřevin. V popředí obrázku jsou patrné plazivé

formy jalovce chvojky (*Juniperus sabina*) a v pozadí jsou zobrazeny dominantní listnaté dřeviny.

▪ **SHRnutí VÝVOJE ZÁMECKÉHO PARKU NA ZÁKLADĚ FOTOGRAFIÍ, MAPOVÝCH PODKLADŮ A LETECKÝCH SNÍMKŮ**

Z průzkumu historických mapových děl, fotografií a leteckých snímků vyplývá, že krajinářský park v Červeném Hrádku vznikl koncem 17. století a byl dříve mnohem rozsáhlejší než v současné době, krajinářsky upravovaná plocha zahrnovala celý katastr Červeného Hrádku. Park byl velmi významný v pěstování cizokrajných dřevin.

Kompoziční řešení zeleně zámeckého parku se v etapách vývoje liší pouze nepatrně. Výrazněji jsou pozměňovány pouze kompozice zeleně před průčelím zámku. Oranžerie a severozápadní část zámecké zahrady zůstává nezměněná ještě v roce 1940. Na leteckém snímku současné doby už kompozice patrná není. Cestní síť procházející zámeckým parkem jsou zachovány dodnes. Park má v současné době park mnohem menší dendrologickou hodnotu a to z důvodu degradace četných významných jedinců stromů, kteří tuto dendrologickou hodnotu tvořili. Z významných dřevin se do dnešního dne dochovalo pouze malé množství, kontinuální kompozice stromů, keřů či bylin se nezachovaly vůbec. Park je v současné době přizpůsobován spíše rekreačnímu než historickému potenciálu.

7.1.2 ZHODNOCENÍ NAVRŽENÝCH REKONSTRUKCÍ V ZÁMECKÉM PARKU

Tato kapitola shrnuje obsah rekonstrukcí, kterými prošla zámecká zahrada od roku 1982, včetně projektové dokumentace, podle které je plánována rekonstrukce parku na rok 2016.

7.1.2.1 REKONSTRUKCE ZÁMECKÉHO PARKU ČERVENÝ HRÁDEK U CHOMUTOVA, 1982 - 1983

V době zpracovávání této projektové dokumentace se zámek využíval jako sanatorium pro nemocné. Z důvodu vážného stavu zámeckého parku se mělo přistoupit k odstranění poškozených dřevin a k nové výsadbě dřevin, které nejsou náročné na další péči. Na základě této projektové dokumentace došlo z důvodu nedostatku finančních prostředků sice k vykácení nebezpečných jedinců a k jejich částečnému nahrazení, ovšem ne v

rozsahu navrženém Ing. Jaroslavem Kubešem. Trávníky nebyly obnoveny vůbec a výsadby dřevin se omezily na nutné množství pro udržení koncepce.

K likvidaci zpuštěných keřů došlo z malé části a výsadba keřů nových nebyla provedena vůbec. V dokumentaci se také navrhla oprava cestní sítě, která sloužila k vycházkám pro pacienty. K této rekonstrukci taktéž nedošlo. Vypracování této projektové dokumentace se od počátku konzultovalo s památkovou péčí, která s masivním kácením souhlasila z důvodu opravdu kritického stavu dřevin, ovšem s provedenými pracemi byla velmi nespokojena. Z tohoto důvodu požadovala v dalších letech přísnější dohled nad úpravami, které budou v parku probíhat. Ve svém vyjádření k povolení úprav si kladla podmínky, které musel MěÚ Jirkov splnit, aby se vydalo kladné stanovisko k rekonstrukcím zámeckého parku. Další úprava byla provedena v době, kdy se zámek spolu se zámeckým parkem stal majetkem města Jirkov.

7.1.2.2 ROZPIS PRACÍ PŘI ÚDRŽBĚ ZÁMECKÉHO PARKU NA ČERVENÉM HRÁDKU PRO ROK 1998 A POZDĚJŠÍ OBDOBÍ

Zámek Červený Hrádek včetně parku přešel po dlouholetém jednání do majetku města Jirkova. Město nechalo zpracovat nový projekt, kterým bylo zjištěno, že stav zámeckého parku je stále velmi vážný. Z tohoto důvodu došlo k dalšímu kácení nebezpečných dřevin, k ošetření hodnotných dřevin, k jejich úpravě a následně z rozhodnutí orgánu ochrany přírody k výsadbě dřevin jako náhrady za dřeviny vykácené. Byl založen i nový trávník. Dokumentace byla stejně jako předchozí posouzena památkovou péčí jako přípustná.

7.1.2.3 ÚPRAVA ZÁMECKÉHO PARKU NA ČERVENÉM HRÁDKU, 2004

Z podkladu tohoto dokumentu, byla v roce 2006 provedena další úprava zámeckého parku. Úprava zahrnovala ošetření stávajících dřevin, prořezávky, postřik cestních sítí proti plevelům a vysypání cest jemným štěrkem. Dosazeny však byly pouze keře. Ke kácení dřevin v tomto roce nedošlo. I k této úpravě získalo město Jirkov kladné stanovisko památkové péče.

7.1.2.4 POSOUZENÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU A POLOHY STROMŮ NA POZEMCÍCH MĚSTSKÝCH PARKŮ V KATASTRÁLNÍM ÚZEMÍ JIRKOV, OBEC JIRKOV, OKRES CHOMUTOV, 2009

Ing. Jiří Ostrovský provedl pasportizaci a posouzení zdravotního stavu dřevin v zámeckém parku. Dle doporučení bylo vykáceno celkem 38 dřevin, z toho nejvýznamnější byly:

- **BUK LESNÍ**, *Fagus sylvatica*

Obvod kmene: 371 cm

Zdravotní stav: Hluboká hniloba, možnost rozlomení koruny, do rozštěpu zatéká



Obrázek č. 27: ZÁKRES, BUK LESNÍ (371 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **BUK LESNÍ**, *Fagus sylvatica*

Obvod kmene: 361 cm

Zdravotní stav: Hluboká hniloba, hrozí zlom kmene



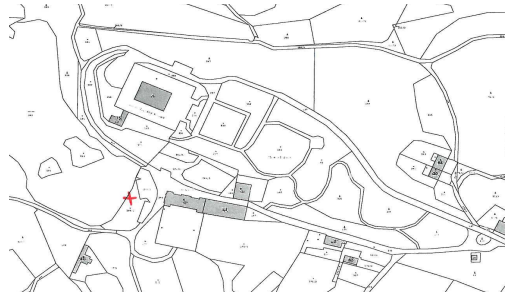
Obrázek č. 28: ZÁKRES, BUK LESNÍ (361 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **VRBA KŘEHKÁ**, *Salix fragilis*

Obvod kmene: 421 cm

Zdravotní stav: Kmen silně poškozen hnilobou, tloušťka dřeva 5 – 7 cm, zlomy větví



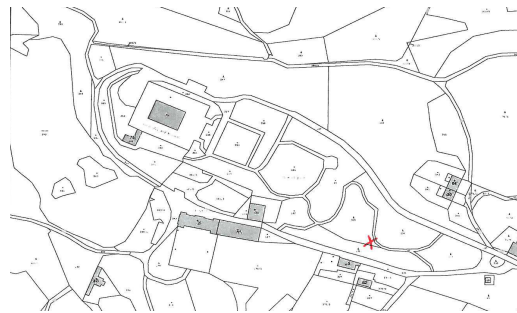
Obrázek č. 29: ZÁKRES, VRBA KŘEHKÁ (421 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **DUB**, Quercus L.

Obvod kmene: 345 cm

Zdravotní stav: Zcela vyhnílý kmen, hrozí zlomení



Obrázek č. 30: ZÁKRES, DUB (345 cm)

(Zdroj: vlastní)

7.1.2.5 PROJEKT PÉČE O STROMY JIRKOV, 2013

Opětovný pasport a určení stavu dřevin provedla v roce 2013 firma SAFE TREES s.r.o. Bylo zjištěno, že musí být vykácena další řada nebezpečných dřevin. S kácením se začalo v roce 2013, kdy bylo se souhlasem památkové péče pokáceno 15 dřevin. Jednalo se spíše o dřeviny méně hodnotné, ale nebezpečné:

- **JAVOR HORSKÝ**, *Acer pseudoplatanus*

Obvod kmene: 352 cm

Zdravotní stav: Infekce báze kmene



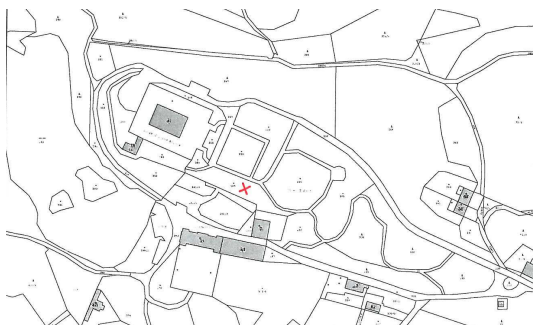
Obrázek č. 31: ZÁKRES, JAVOR HORSKÝ (352 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **JASAN ZTEPILÝ**, *Fraxinus excelsior*

Obvod kmene: 235 cm

Zdravotní stav: Infekce báze kmene. Suchý vrchol. Dynamicky prosychá. Asymetrická koruna.



Obrázek č. 32: ZÁKRES, JASAN ZTEPILÝ (235 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **JAVOR MLÉČ**, *Acer platanoides*

Obvod kmene: 120 cm

Zdravotní stav: podezření na infekci kořenů



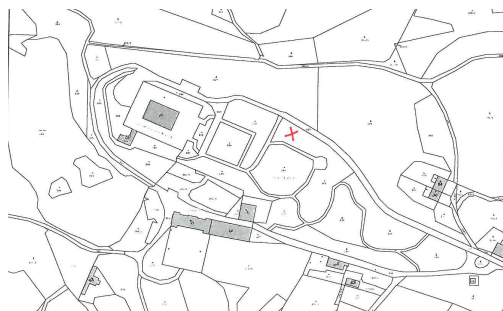
Obrázek č. 33: ZÁKRES, JAVOR MLÉČ (120 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **JAVOR MLÉČ**, *Acer platanoides*

Obvod kmene: 213 cm.

Zdravotní stav: Dutina ve kmene. Infekce bez kmene. Asymetrická koruna



Obrázek č. 34: ZÁKRES, JAVOR MLÉČ (213 cm)

(Zdroj: vlastní)

7.1.2.6 ÚPRAVA VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ PARKU – ČERVENÝ HRÁDEK, 2014

Projektová dokumentace z roku 2014, jejíž autorem je Ing. Vladimír Volman byla předložena Národní památkové péči v Ústí nad Labem ke schválení a doposud se čeká na jejich vyjádření.

Budoucí rekonstrukce zámecké zahrady má korespondovat s rokem 1912, kdy měl park charakter anglického parku (dodnes patrný). V projektové dokumentaci se opakují pravidelné prvky (prostor před oranžérií a před jihovýchodním průčelím zámku), které se v těchto místech sice objevovaly již od počátku 19. století, ale zdaleka nebyly tak výrazně geometricky řešené jak plánuje projektant (viz. příloha č. 4). Z tohoto důvodu by nemělo dojít k jejich schválení památkovou péčí. Srovnání s rokem 1912 není příliš zdařilé. Vysazování nízkých konifer z důvodu lepšího výhledu na okolí se jeví jako opodstatněné, méně pak výsadba červených, růžových a růžovo-bílých rostlin, jejichž významem má být dle slov projektanta připomínka názvu zámku. Název zámku se odvíjí od červené fasády po opravě zámku v 1. polovině 15. století, nikoliv dle barevných odstínů vysazených dřevin. Projektant navrhuje likvidaci zhruba sta dřevin, některé z nich jsou pouhými nálety, mnohé jsou ovšem stromy většího vzrůstu a jejich kácení by změnilo charakter anglického parku. Z této projektové dokumentace je velmi patrné, že projektant není arborista, nýbrž stavební architekt. Zajímavé by bylo stanovisko památkové péče, ale také ochrany přírody k tomuto návrhu.

Ing. Vladimír Volman navrhuje k vysázení mimo jiné následující dřeviny: mochna červená (*Potentilla nepalensis*), pustoryl věncový (*Philadelphus coronarius*), vajgémie květnatá (*Weigela florida*) nebo zlatice prostřední (*Gorsythia intermedia*). Toto lze zhodnotit jako nevhodné, zámecký park je historickou památkou a z tohoto důvodu bylo dobré zaměřit se na dřeviny, které na tomto panství původně rostly před četnými káceními, jako například zimostráz vždyzelený (*Buxus sempervirens*), rododendron (*Rhododendron*) nebo četné druhy azalek (*Azalea*). Z dřevin je pak vhodné dosadit např. jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*), jalovec obecný (*Juniperus communis L.*), jalovec chvojka (*Juniperus horizontalis*) či nepůvodní, ale dříve zde vysazovaný liliovník tulipánokvětý (*Liriodendron tulipigera*). Dále zde rostly popínavé rostliny a to zejména z čeledi svlačcovitých (*Convolvulaceae*), které obepínaly zámecké schodiště.

7.2 ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU ZÁMECKÉHO PARKU ČERVENÝ HRÁDEK

7.2.1 DRUHOVÁ SKLADBA

V zámeckém parku převládají listnaté stromy a to především duby (*Quercus L*), jilmy (*Ulmus*), lípy (*Tilia*), buky (*Fagus*), javory (*Acer*), třešně (*Prunus*), jasany (*Fraxinus*) a akáty (*Robinia*). Z jehličnatých dřevin jsou hojněji zastoupeny pouze druhy borovice (*Pinus*). V parku jsou mimo to do dnes zachovány pozůstatky cizokrajných dřevin. Z celkového počtu 135 ks cizokrajných dřevin, které zde byly od počátku založení parku (zhruba od 17. století) pěstovány, se dochovala například magnólie zašpičatělá (*Magnolia acuminata*) rostoucí u zámeckého schodiště nebo cypřišek nutkajský (*Chamaecyparis nootkatensis*) ve spodní části zámeckého parku. Cizokrajné dřeviny navíc již nejsou vysazovány vůbec a jejich sortiment v krajinářsky hodnotném parku je zastoupen pouze v několika stávajících kusech.

Zámecká obora je z větší části zastoupena stejně jako zámecký park, mimo tyto dřeviny je ovšem obora obohacena o habry (*Carpinus*), břízy (*Betula*), jeřáby (*Sorbus*), v malém množství dále vrby (*Salix*) a topoly (*Populus*). Převládajícími dřevinami v oboře jsou taktéž dřeviny listnaté, jehličnaté dřeviny se objevují pouze zřídka. Většina významných dřevin pozoruhodných svým stářím je již na pokraji své životnosti. V oboře dodnes nalezneme několik alejí, které jsou dnes ovšem již na pokraji své životnosti a jsou určeny k pokácení. Nejvýznamnější z alejí je lipová alej, tvořená lípou

malolistou (*Tilia cordata*) i velkolistou (*Tilia platyphyllos*). Zámeckou oboru můžeme v současné době charakterizovat jako méně významnou.

Podzámčí je stejně jako park i obora pokryto převážně listnatými dřevinami. V podzámčí se nachází rybník, u kterého mimo jiné dominuje olše lepkavé (*Alnus glutinosa*). V této oblasti jsou dřeviny z velké části náletové a tvoří hustý pás zeleně různých velikostí, druhů a různého stáří. Mezi významné jedince pak patří zejména buk lesní (*Fagus sylvatica*) na hrázi rybníka nebo lípa malolistá (*Tilia cordata*), též rostoucí na hrázi zámeckého rybníka.

7.2.2 KONTINUÁLNÍ PRVKY ZELENĚ

Z důvodu neudržování objektu zhruba od roku 1945, kdy byl komplex Červený Hrádek znárodněn až do doby využívání zámku jako ozdravovny pro dospělé (1967 – 1970) bylo nutné v roce 1998, tedy v době převodu zámku a zámeckého parku do majetku města Jirkova přejít ke kompletní rekonstrukci zámeckého parku. Mnoho kompozic dřevin bylo pro svůj zanedbaný stav pokáceno. Tyto kompozice už nebyly nikdy nahrazeny novou výsadbou, nebo jen v minimálním množství. Na základě odhadu stáří jedince a hmoty kmene však bylo určeno několik setrvalých jedinců stromů:

- **BUK LESNÍ**, *Fagus sylvatica*

Buk lesní se vyskytuje od Skandinávie přes střední Evropu a Středomoří a zasahuje až do Turecka. Krása tohoto stromu je dána zejména široce oválnými a jasně zelenými listy, které na podzim barví do žlutých odstínů. Naopak květy a plody příliš atraktivní nejsou. Scenérie bukového lesa stejně jako soliterních exemplářů patří k těm vůbec nejpůsobivějším. Buk za ideálních podmínek dorůstá výšky 45 m. (Jordan, 2012).



Průměr kmene: 99 cm

Obvod kmene: 311 cm

Výška: 26 m

Průměr koruny: 14 m

Výška nasazení koruny: 3 m

Fyz. stáří: senescentní jedinec

Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný

Vitalita: výborná až mírně snížená

Stabilita: dobrá

Zdravotní stav: zhoršený

Obrázek č. 35: FOTODOKUMENTACE, BUK LESNÍ (311 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 36: ZÁKRES, BUK LESNÍ (311 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **CYPŘIŠ NUTKAJSKÝ, *Chamaecyparis nootkatensis***

Je to jehličnatý strom, který patří ke stěžejním jehličnanům zahrad a parků. Tvarem připomíná strom se zeleným závojem. Tato dřevina roste ve tvaru pyramidy. Nejlépe mu vyhovují vlhčí a mírně kyselé půdy, snáší i znečištěné ovzduší. Tento druh cypřišku pochází ze Spojených států severoamerických (Jordan, 2012)



Průměr kmene: 38 cm

Obvod kmene: 119 cm

Výška: 17 m

Průměr koruny: 4 m

Výška nasazení koruny: 2 m

Fyz. stáří: dospělý jedinec, projevuje se stagnace růstu

Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný

Vitalita: mírně narušená

Stabilita: bez zjištěných symptomů narušení statických poměrů

Zdravotní stav: výborný

Obrázek č. 37: FOTODOKUMENTACE, CYPŘIŠEK NUTKAJSKÝ (119 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 38: ZÁKRES, CYPŘIŠEK NUTKAJSKÝ (119 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **JASAN ZTEPILÝ, *Fraxinus excelsior***

Jasan ztepilý je původní evropský strom, vyskytuje se ale i v Malé Asii a některých oblastech severní Ariky. V ČR roste roztroušeně v nížinách i v horských oblastech,

převážně na vlhčích půdách, zejména u břehů vodních toků. Jasan je až do dospělosti velmi elegantní strom. V období svého růstu je spíše protáhlý s otevřenou korunou. Jasan dorůstá výšky až 45 m (Jordan, 2012).



Průměr kmene: 102 cm
Obvod kmene: 320 cm
Výška: 24 m
Průměr koruny: 16 m
Výška nasazení koruny: 5 m
Fyz. stáří: dospělý jedinec, projevuje se stagnace růstu
Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný
Vitalita: zřetelně snížená

Obrázek č. 39: FOTODOKUMENTACE, JASAN ZTEPILÝ (320 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 40: ZÁKRES, JASAN ZTEPILÝ (320 cm)

(Zdroj: vlastní)

▪ **JASAN ZTEPILÝ, Fraxinus excelsior**



Průměr kmene: 148 cm
Obvod kmene: 464 cm
Výška: 25 m
Průměr koruny: 20 m
Výška nasazení koruny: 4 m
Fyz. stáří: senescentní jedinec
Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný
Vitalita: výborná až mírně snížená

Obrázek č. 41: FOTODOKUMENTACE, JASAN ZTEPILÝ (464 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 42: ZÁKRES, JASAN ZTEPILÝ (464 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **JAVOR KLEN**, *Acer pseudoplatanus*

Javor klen je zřejmě jeden z nejběžnějších stromů, se kterými se lze setkat v městských aglomeracích, parcích i lesích. Jde o poměrně velký strom s nápadně klenutým profilem. Je to rychle rostoucí strom a je značně tolerantní vůči znečištění, emisím aut a solným postřikům. Dorůstá se výšky až 30 m. (Jordan, 2012).



Průměr kmene: 109 cm

Obvod kmene: 342 cm

Výška: 32 m

Průměr koruny: 14 m

Výška nasazení koruny: 5 m

Fyz. stáří: senescentní jedinec

Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný

Vitalita: zřetelně snižená

Obrázek č. 43: FOTODOKUMENTACE, JAVOR KLEN (342 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 44: ZÁKRES, JAVOR KLEN (342 cm)

(Zdroj: vlastní)

- **JEDLOVEC KANADSKÝ**, *Tsuga canadensis*

Tento impozantní dlouhověký jehličnan je jedním z desítky druhů náležejících k celosvětovému rozšířenému rodu *Tsuga*. Jeho domovinou je východní část Severní Ameriky a nesmí být zaměňován se svým blízkým příbuzným jedlovcem západním.

Rozdrcené listy tohoto stromu vydávají podobnou vůni jako jedovatá rostlina bolehlav. Dřevina dorůstá do výšky až 50 m. (Jordan, 2012).



Průměr kmene: 46 cm
Obvod kmene: 144 cm
Výška: 20 m
Průměr koruny: 7 m
Výška nasazení koruny: 4 m
Fyz. stáří: dospělý jedinec, projevuje se stagnace růstu
Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný
Vitalita: mírně narušená
Stabilita: mírné narušení statických poměrů
Zdravotní stav: dobrý

Obrázek č. 45: FOTODOKUMENTACE, JEDLOVEC KANADSKÝ (144 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 46: ZÁKRES, JEDLOVEC KANADSKÝ (144 cm)

(Zdroj: vlastní)

▪ **LÍPA MALOLISTÁ**, *Tilia cordata*

Rod *Tilia* zahrnuje na 30 druhů rostoucích v oblastech mírného pásna na severní polokouli. *Tilia cordata* je pravděpodobně nejkrásnější ze všech lip. Lípa je národním stromem ČR, ale za svůj symbol si ji zvolily také další, nejen slovanské, národy. Strom dorůstá výšky až 35 m. (Jordan, 2012).



Průměr kmene: 102 cm
Obvod kmene: 320 cm
Výška: 19 m
Průměr koruny: 14 m
Výška nasazení koruny: 1 m
Fyz. stáří: dospělý jedinec, projevuje se stagnace růstu
Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný
Vitalita: zřetelně snižena

Obrázek č. 47: FOTODOKUMENTACE, LÍPA MALOLISTÁ (320 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 48: ZÁKRES, LÍPA MALOLISTÁ (320 cm)

(Zdroj: vlastní)

▪ **LÍPA MALOLISTÁ**, *Tilia cordata*



Průměr kmene: 100 cm

Obvod kmene: 314 cm

Výška: 29 m

Průměr koruny: 15 m

Výška nasazení koruny: 4 m

Fyz. stáří: senescentní jedinec

Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný

Vitalita: zřetelně snižená

Obrázek č. 49: FOTODOKUMENTACE, LÍPA MALOLISTÁ (314 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 50: ZÁKRES, LÍPA MALOLISTÁ (314 cm)

(Zdroj: vlastní)

▪ **LÍPA VELKOLISTÁ**, *Tilia platyphyllos*

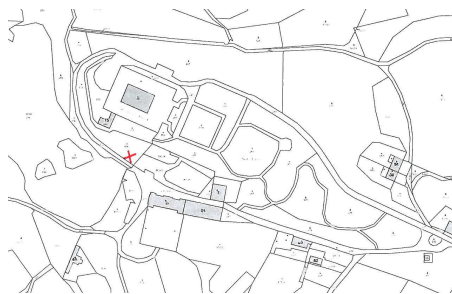
Lípa velkolistá zaujímá podobné původní místo výskytu jako její blízká příbuzná lípa malolistá a divoce roste na většině území Evropy, včetně jihozápadní části Britských ostrovů. Byla také introdukována do určitých lokalit v Severní Americe, kde si vydobyla oblibu jako okrasný strom, který zajišťuje vítané stínění v městských ulicích. Lípy na venkově někdy obrůstají lišejníky. Dřevina dorůstá výšky 40 m. (Jordan, 2012)



Průměr kmene: 120 cm
Obvod kmene: 376 cm
Výška: 28 m
Průměr koruny: 15 m
Výška nasazení koruny: 3 m
Fyz. stáří: dospělý jedinec, projevuje se stagnace růstu
Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný
Vitalita: výborná až mírně snížená
Umístění: zámecký park

Obrázek č. 51: FOTODOKUMENTACE, LÍPA VELKOLISTÁ (376 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 52: ZÁKRES, LÍPA VELKOLISTÁ (376 cm)

(Zdroj: vlastní)

▪ **MAGNÓLIE ZAŠPIČATĚLÁ, *Magnolia acuminata***

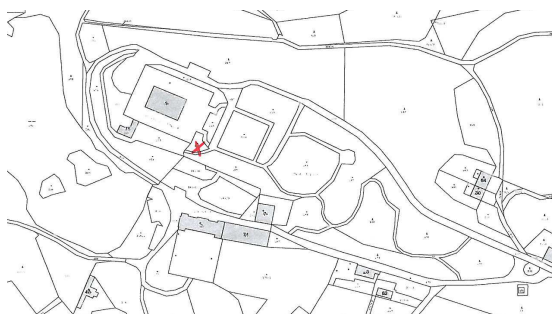
Magnólie je listnatý, opadavý strom, který dorůstá výšky až 20 m. Je považován za nejpůsobivějšího zástupce šácholánů. Původně pochází se S Ameriky, snáší stinná zákoutí, naopak je nutné strom chránit před extrémním průvanem a před přímými slunečními paprsky. Nejlépe se mu daří v hluboké, vlhké a živné půdě, ale snese i půdu alkalickou. (Jordan, 2012)



Průměr kmene: 73 cm
Obvod kmene: 229 cm
Výška: 18 m
Průměr koruny: 13 m
Výška nasazení koruny: 3 m
Fyz. stáří: dospělý jedinec, projevuje se stagnace růstu
Perspektivista: na stanovišti vhodný a dlouhodobě udržitelný
Vitalita: vitalita zřetelně narušená
Stabilita: mírné narušení statických poměrů.
Zdravotní stav: dobrý

Obrázek č. 53: FOTODOKUMENTACE, MAGNÓLIE ZAŠPIČATĚLÁ (229 cm)

(Zdroj: vlastní)



Obrázek č. 54: ZÁKRES, MAGNÓLIE ZAŠPIČATĚLÁ (229 cm)

(Zdroj: vlastní)

Jak již bylo uvedeno, kontinuální keřové kompozice v parku chybí, keře jsou zastoupeny jen několika exempláři, jako je např. jalovec chvojka (*Juniperus sabina*), pámelník bílý (*Symphoricarpos albus*) nebo druhy rododendronů (*Rhododendron*).

Naopak významným kontinuálním prvkem jsou dvě travnaté plochy v obou částech zámeckého parku. Trávník v přílehlé části zámeckého parku je patrný z dochovaných pramenů již v roce 1945. Obrázek zobrazuje travnatou plochu neurčitého rozměru, v jejímž středu se nachází kompozičně uspořádaná výsadba. Spodní část parku je travnatou plochou pokryta již v době II. Vojenského mapování (1836 – 1852). Travnatá plocha je dobře patrná také z císařských otisků (1942) a indikačních skic (1942). Stejně jako u předchozích kontinuálních prvků došlo i u trávníků mezi roky 1945 – 1970 k úplnému zpusťování. Trávníky jsou ovšem jediným kontinuem, které bylo úspěšně nahrazeno a přetrvává v zámecké zahradě dodnes. Dle dochovaných map a fotografií lze usuzovat, že obě travnaté plochy mají zhruba od 1. poloviny 20. století obdobnou výměru jako dnes.

Cestní sítě se také dají považovat za kontinuum. Jsou patrné již od doby kolem roku 1824 a jejich základy se dochovaly do dnes i přes to, že park byl dlouhou dobu neudržovaný. V současné době jsou cestní sítě zpevnovány.

Dnes již neexistujícím kontinuem je až do roku 1953 plocha před zámeckým schodištěm, kterou pokrývaly jehličnaté konifery různého vzrůstu a stáří, včetně popínavých rostlin, především z čeledi svlačcovitých. V současné době je plocha před schodištěm kryta velmi spíše a to jen několika kusy dřevin.

Významné kontinuum jsou dále pozůstatky terasovitěho uspořádání komplexu (viz. obrázek č. 55), které spojuje podzámčí se zámeckým parkem. Svahy jsou dnes ve velmi zanedbaném stavu a je nutná jejich revitalizace. Nejčastěji se vyskytujícími dřevinami

současnosti jsou nálety javoru klenu (*Acer pseudoplatanus*), dále tis červený (*Taxus baccata*) a zerav západní (*Thuja occidentalis*). Z keřového patra se zde velmi hojně vyskytuje pámelník bílý (*Shymporicarpos albus*) a také rododendrony (*Rhododendron*). Této části komplexu naproti tomu byla věnována významná pozornost. Z dostupných materiálů vyplývá, že svah byl osázen bohatým sortimentem výškově a texturně odlišných dřevin. Byl bohatě členěn a kromě jehličnatých dřevin a listnatých keřů zde byly vysázeny i trvalky.



Obrázek č. 55: TERASOVITÁ ČÁST ZÁMECKÉHO PARKU, POHLED OD ZÁMECKÉHO RYBNÍKU, ROK 2014

(Zdroj: vlastní)

V bezprostřední blízkosti zámeckého parku se nachází další kontinuální prvek, kterým je historicky významný zámecký rybník (viz. obrázek č. 56). Jeho půdorys je patrný již na výřezu z listu č. 37 prvního vojenského mapování (1764 – 1783). Mezi roky 1836 – 1852 (II. vojenské mapování) dosáhl rybník své největší rozlohy a v současné době je stejně jako většina částí parku v zanedbaném a zpustošeném stavu. Hráz rybníka je zarostlá náletovými i významnými dřevinami a zámecký rybník je z velké části zabahněn. Do budoucna by byla vhodná jeho celková revitalizace. Revitalizace rybníka jednoznačně zlepší funkčnosti přírodních složek v dané lokalitě, dále výrazně zvýší plnění krajinyotvorné funkce a mnohonásobně zvýší kvalitu vody, jejímž důsledkem bude přírůstek živočichů, kteří v této oblasti žijí. Literatura dokládá, že se zde vyskytuje skokan hnědý (*Rana temporaria*), ropuchy obecné (*Bufo bufo*) a silně ohrožený čolek obecný (*Lissotriton vulgaris*).



Obrázek č. 56: POHLED NA ZÁMECKÝ RYBNÍK, 2009

(Zdroj: www.jirkov.cz)

V nejbližším okolí zámeckého parku se dodnes dochovalo několik liniových výsadeb a to především kolem hlavních cest k zámku. První a asi nejvýznamnější alej je situována u Novomlýnského rybníka (viz. příloha č. 6) a je tvořena z lípy velkolisté (*Tilia platyphollos*) a lípy malolisté. Tato alej vede až k historickému templu umístěnému v zámecké oboře. Novomlýnský rybník, včetně přilehlého koupaliště, dále lemují také alej různých druhů dřevin, kterým dominují duby letní (*Quercus robur*). Další dochovaná alej se nachází podél hlavní příjezdové komunikace k budově zámku. Alej je vysázená pouze v jedné řadě a je tvořena z jírovce maďálu (*Aesculus hippocastanum*). Z jírovce maďálu (*Aesculus hippocastanum*) jsou dále tvořeny i další zjištěné aleje, kdy nejvýznamnější a nejstarší z nich se nachází v zámecké oboře a z důvodu špatného zdravotního stavu je většina liniové výsadby určena k pokácení .

V celém areálu komplexu Červený Hrádek je zeleň podmíněna současným rekreačním potenciálem parku. Ovšem i přes dlouhodobě neudržovaný park (1945 – 1970) a jeho následnou pouze nejnutnější péči může být tento park, včetně všech jeho částí, postupně obnoven. Na obnovu areálu by ovšem muselo být vynaloženo velké množství finančních prostředků. V případě zdařilého projektu na obnovu tohoto

krajinářsky významného parku je možné požadovat dotační příspěvek z fondu životního prostředí či z programů Péče o krajinu.

7.2.3 SWOT ANALÝZA ZHODNOCENÍ FAKTORŮ SOUČASNÉHO STAVU KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK

<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Výhodná geografická poloha ▪ Velká propagace vč. informačního centra ▪ Zámecký park jako významný krajinotvorný prvek ▪ Významná kulturní památka ▪ Hodnotný dendrologický park ▪ Zámek Červený Hrádek jako možnost pro kulturní akce (svatební obřady, wellness, gastro služby, hotel, aj.) ▪ Hojný cestovní ruch ▪ Přijatelná vzdálenost od města Jirkova ▪ Dostatek parkovacích míst ▪ Dětský koutek s prolézačkami ▪ Dostatek odpočívacích míst ▪ Zimní údržba ▪ Přilehlá zámecká obora - možnost lovu daňčí a mufloní zvěře ▪ Původní skladba lesů ▪ Lákavá lokalita z hlediska kulturních i přírodních krás 	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Velké finanční prostředky vynakládané na opravy zámku a údržbu zeleně v zámeckém parku Červený Hrádek ▪ Zámecká obora (vlastnictví LČR) - význam kladen pouze na lov zvěře, nikoliv na dřeviny či mobiliář ▪ Podzámčí – nezpevněné cesty, zatopené cestní síť, neupravená rybníční hráz ▪ Nedostatek informačních tabulí v celém komplexu ČH
<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Možnost využití dotačních titulů z programů EU ▪ Zvýšení propagace pro zahraniční turisty ▪ Budování druhově rozmanité skladby lesa ▪ Zvyšování povědomí o krásách Krušných hor ▪ Rozšíření informačních tabulí ▪ Vybudování cyklistických a pěších tras 	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Odprodej pozemků k výstavbě satelitních domů v podzámčí ▪ Snižování druhové rozmanitosti ▪ Nedostatek finančních prostředků na obnovu kulturních památek ▪ Úbytek živočišných druhů v důsledku ztráty biotopů ▪ Narušení regionálního biocentra a biokoridoru

Tabulka č. 2: SWOT ANALÝZA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ ČERVENÝ HRÁDEK

(Zdroj: Vlastní)

7.3 NÁVRH NA ZLEPŠENÍ VYUŽITÍ REKREAČNÍHO A NAUČNÉHO POTENCIÁLU PARKU JEHO A BLÍZKÉHO OKOLÍ

▪ ZÁMECKÝ PARK

Stav: Zámecký park disponuje dostatkem odpočívacích míst, ke kterým náleží i odpadkové koše, k dispozici je také dětský koutek s prolézačkami. Za nedostatečný považují pouze počet informačních tabulí.

Město Jirkov pravidelně pečuje i o stávající zeleň, přesto je nutné tuto péči posílit. Je třeba se zaměřit především na nejcennější dřeviny. Nevhodné dosadby dřevin je třeba odstranit a zároveň se soustředit na dosazení hodnotných dřevin a to tak, aby byla posílena věková struktura porostu. V projektové dokumentaci zpracované Ing. Vladimírem Volmanem je navrženo obnovení výhledu na rybniční hráz i široké okolí. Tento krok by bylo záhodno také realizovat.

Návrh řešení:

- instalace informačních tabulí k významným prvkům parku – např. kašna s chrličem, socha boha Area a Lédy s labutí, terasovité uspořádání terénu, aleje, cypřišek, magnólie a jedlovec,
- posílení péče o stávající dřeviny, převážně ty nejcennější,
- odstranění nevhodných dosadeb dřevin,
- dosazení hodnotných dřevin,
- obnovení výhledu na rybniční hráz i široké okolí.

▪ ZÁMECKÁ OBORA

Stav: Mobiliář obory tvoří jedna informační tabule, jeden odpadkový koš a několik odpočívacích lavic. Mobiliář je bez známek údržby a na jeho ničení se kromě povětrnostních vlivů podílejí také vandalové (viz. obrázek č. 55 a 56). Zachovalým příslušenstvím jsou ptačí budky v korunách stromů. Součástí zámecké obory je také historický templ (viz. příloha č.3), který byl zničen veřejností a dodnes pouze chátrá.

Péče o zeleň v zámecké oboře není realizována vůbec, nebo pouze v nejnútnejších případech. Z dendrologického hlediska obora v současné době ztrácí na významu. Kromě několika zástupců buků a habrů se zde nenachází významnější jednotlivé stromy.

Za podstatné se dají také považovat dochované aleje, které jsou dnes bohužel už ve vážném zdravotním stavu, a většina stromů je určena k pokácení. Významná je např. lipová alej, která lemovala hlavní cestu ze zámku k historickému templu. Další aleje v oboře jsou osázeny jírovcem maďálem (*Aesculus hippocastanum*).

Návrh řešení:

- obnova informační tabule,
- obnova a rozšíření mobiliáře do vnitřních částí obory,
- obnova, popř. alespoň minimální péče o historický templ,
- posílit péči o zeleň,



Obrázky č. 57 a 58: FOTODOKUMENTACE OBČANSKÉ VYBAVENOSTI V OBOŘE

(Zdroj: vlastní)

▪ **PODZÁMČÍ**

Stav: Jako podzámčí je myšlena velká část komplexu po obou stranách zámku. Podzámčí je složeno především z příjezdových komunikací. Tyto komunikace jsou dobře udržované a to i v zimních měsících. Na zámek se můžeme dostat i procházkovým okruhem přes les, zde jsou cesty nezpevněné a některá místa se stávají zcela neprůchodnými (viz. obrázek č. 57 a 58). Dalším problémem podzámčí je hráz rybníka, kterou prorůstá velké množství náletových dřevin různých velikostí. Původní zděná hráz je těmito nálety ničena. Od rybníka je možné se dostat k zámecké oboře vyšlapanými cestičkami, ovšem z důvodu velkého množství pramenů z Nivského potoka jsou cesty především po vydatných deštích jen těžko průchozí.

Z hlediska zeleně je podzámčí tvořeno především náletovými dřevinami a pouze několika případech hodnotnějšími dřevinami vysázenými kolem zámeckého rybníka.

Návrh řešení:

- zpevnění cest,
- odvodnění cest od rybníka k zámecké oboře,
- úprava rybniční hráze.



Obrázky č. 59 a 60: FOTODOKUMENTACE CEST V PODZÁMČÍ (VYCHÁZKOVÝ OKRUH)

(Zdroj: vlastní)

▪ SHRnutí POZNATKŮ REKREAČNÍHO A NAUČNÉHO POTENCIÁLU KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK

Nejlépe udržovanou částí je bezesporu zámecký park, který přímo přiléhá k zámku a jeho péči se zaslouhuje společnost KVIZ p.o. spolu se samosprávnými orgány MěÚ Jirkov. Pod jejich vedením byly dřeviny v zámeckém parku několikrát podrobeny důkladné kontrole, na základě které dochází k pravidelné péči o tyto jedince. Díky těmto kontrolám dochází i k pravidelnému kácení nebezpečných nebo neperspektivních dřevin. Nedostatečná je péče o nejcennější jedince a dosadby nových dřevin jsou neuvážené a chaotické. Velmi často na stanoviště nevhodné a dlouhodobě neudržitelné nebo neperspektivní. Přesto je možné kdysi velmi hodnotný krajinářský park postupně obnovit, ale pouze na základě dlouhodobé péče a vynaložení značných finančních prostředků.

Travnatá plocha, která se v téměř nepozměněné velikosti nachází zhruba od roku 1945 v obou částech zámeckého parku, je udržována sečením v pravidelných intervalech. Tuto péči obstarává společnost KVIZ p.o.

Cestní síť v zámeckém parku se v současné době zpevňuje. Zpevnění cest je také zcela v kompetenci společnosti KVIZ p.o.

Podzámčí i zámecká obořa vykazují značné nedostatky. Některé nedostatky můžeme charakterizovat jako drobné, mnohé jsou ovšem podstatnějšího charakteru. Odstranění těchto nedostatků je závislé především na finančních prostředcích a na snaze Lesů České republiky s.p., jakožto většinového vlastníka těchto pozemků.

Za méně nákladnou investici v zámecké oboře by se dala považovat obnova mobiliáře a informační tabule obory. Obnova zchátralého historického templu nebo alespoň jeho minimální údržba je v současné době bohužel v nedohlednu. Již větší finanční obnos je potřeba na údržbu cenných dřevin.

Část podzámčí, která je určena především pro automobilovou dopravu, je v dobrém stavu, ovšem procházkový okruh přes les je složen ze změní cestních sítí, které jsou dnes již v některých úsecích téměř neprůchozí. V tomto prostředí se nehodí cesty zpevňovat asfaltem, ideální by bylo zpevnění návozem štěrku s vrchní vrstvou zeminy. Hráz rybníka, která je v majetku města Jirkov, je zarostlá velkým množstvím náletových dřevin. Kořenový systém těchto dřevin hráze narušuje, a proto dojde v nejbližší době k pokácení nežádoucích jedinců. Cesta od rybníka k zámecké oboře je ve většině měsíců zatopená vodou po dnes již nepatrném zdivočelém Nivském potoku – tento vodní tok je třeba usměrnit. Město Jirkov v současné době plánuje vypracování projektové dokumentace, která by řešila celkovou revitalizaci Nivského potoka.

Lesy ČR dle posledních informací plánují vybudování menší naučné stezky. Zatím byl tento záměr pouze vysloven. Žádné bližší informace, jako je doba plánované novelizace či její trasa nejsou k dispozici.

8 DISKUZE

Zámecký park v Červeném Hrádku byl dříve mnohem větší než v současné době - krajinářsky upravovaná plocha zahrnovala celý katastr Červeného Hrádku - přesto je i dnes považován za velmi významnou památku zahradního umění. Významný je též svým rozměrem a raným vznikem krajinářského parku (konec 18. století). V dnešní době je z této etapy patrná už jen hlavní osa od zámku do středu obce Červený Hrádek, zbytky terasovité úpravy a některé aleje. Z cizokrajných výsadeb zůstala jen nepatrná část a dendrologická hodnota parku se stále snižuje a to z důvodu degradace četných významných jedinců.

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví ve svém díle Mapa zásad pro uchování památkových hodnot krajinné úpravy v Červeném Hrádku u Jirkova (2014) konstatuje, že údržba dřevin, která je dnes parku věnována, je nedostatečná a je nutno ji posílit. S tímto názorem se zcela ztotožňuji. Snahou města Jirkova je v tomto ohledu pouze taková údržba dřevin, která zamezí přímému ohrožení návštěvníků z hlediska havarijního stavu dřevin. Dále podotýkám, že náhradní výsadba je omezena na několik stále se opakujících druhů stromů, které jsou dostupné, a to především po finanční stránce. V konečném hledisku se dá říci, že udržení historického potenciálu není prioritním cílem péče o dříve velmi hodnotný krajinářský park.

Národní památkový ústav ve svých vyjádřeních, která jsou podkladem pro vydání závazného stanoviska orgánu státní památkové péče Magistrátu města Chomutova píše, že vývoj krajinářského parku byl v podstatě uzavřen roku 1914. Další úpravy již neměly významný vliv na jeho utváření, naopak spíše znehodnotily původní záměr parku. I dle mého názoru představuje krajinářská etapa uzavřená roku 1914 nejpodstatnější, převažující úpravu, poslední cennou etapu vývoje parku, k níž by měla směřovat obnova. Naproti tomu dnes jsou všechny realizované krajinářské úpravy podřízeny současnému rekreačnímu potenciálu parku.

Doporučuji vlastníkově areálu Červený Hrádek komplexní seznámení se s významným historickým územím, na základě kterého by pak měla být zkvalitněna i celková údržba. Tato zjištění mohou mít význam i pro příští zamýšlené revitalizace zeleně v zámeckém parku. Do budoucna je také třeba stanovit přesnou koncepci rozvoje, kdy péče o komplex Červený Hrádek bude podřízena kulturně historické a přírodně krajinářské hodnotě území, naproti dnešnímu podřízení se rekreačnímu potenciálu.

9 ZÁVĚR

V diplomové práci byly splněny tyto stanovené cíle:

- Popis a následné zhodnocení historického vývoje zámeckého parku a jeho blízkého okolí od jeho založení po současnost a to včetně navržených rekonstrukcí.
- Zjištění s následným zhodnocením současného stavu zámeckého parku.
- Návrh na zlepšení využití rekreačního a naučného potenciálu parku a jeho nejbližšího okolí.

Stanovené cíle byly plněny na základě historických i současných písemných materiálů, projektových dokumentací, mapových děl, fotografií a leteckých snímků a to v letech 2013 – 2015.

Tato diplomová práce s charakterem studie může být významným pomocným dílem při budoucích krajinářských úpravách komplexu Červený Hrádek. Její podrobný historický rozbor může přispět k udržení historických hodnot, díky kterým je zámecký park zapsán v seznamu nemovitých kulturních památek. Informace o současném stavu pak mohou být použity jako podklad pro ocenění zámeckého parku a návrh na zlepšení rekreačního a naučného potenciálu může posloužit jako inspirace pro utváření charakteru komplexu do budoucích let.

10 POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

POUŽITÁ LITERATURA:

- Bečvář R., 2000:** Historická data Jirkova a jeho obcí [Kniha]. - Jirkov: Akord.
- Binterová Z., 1997:** Červený Hrádek u Jirkova [Kniha]. - Chomutov: Akord.
- Binterová Z., 1970:** Jirkov - průvodce městem a okolím [Kniha]. - Chomutov: Vlastivědné muzeum.
- Bernd M., 1974:** Friedensinitiativen und Machtpolitik im Zweiten Weltkrieg 1939 – 1942 [Kniha]. – Düsseldorf: Droste Verlag.
- Brůna V. Křováková K., 2005:** Historické mapové podklady [Časopis] // ZAHRADA-PARK-KRAJINA - s. 25 – 29.
- Culek M., 1995:** Biogeografické členění České republiky [Kniha]. - Praha: Emigma.
- Čihař J. et.al, 1988:** Příroda v ČSSR [Kniha]. - Praha: Práce vydavatelství a nakladatelství ROH.
- David V., 1863:** Immortellenkranze den Manner. Einer der edelsten und hochherzigsten Freuen aus dem hohen Adel im Parke zu Rothenhaus [Kniha]. - Praha: Selbstverl.
- Demek J., 1987:** Obecná geomorgologie [Kniha]. - Praha: Sv. Academia.
- Dokoupil Z., 1957:** Historické zahrady v Čechách a na Moravě [Kniha]. - Praha: Nakladatelství Československých výtvarných umělců.
- Forsteuter K., 1964:** Gottfried von Hohenlohe. In: Neue Deutsche Biograpfhie, Brand 6 [Kniha]. – Berlin: Duncker und Humblot.
- GEODÉZIE ČS, 2004:** JIRKOV, PLÁN MĚSTA 1:5000 [Kniha]. - Jirkov: Kartografické nakladatelství.
- Gerhard F., 1955:** Brokoff, Ferdinand Maxmilián. In: Neue Deutsche Biographie, Brand 2 [Kniha]. – Berlin: Duncker und Humblot.
- Gojda M., 2000:** Archeologie krajiny. Vývoj archetypů kulturní krajiny [Kniha]. - Praha: Academia.
- Gojda M., 2000:** Letecký průzkum v archeologii [Kniha]. - Praha: Vesmír.
- Hájek T., 2005:** Zánik a vznik památkových péčí: filozofie památkové péče 1. vydání [Kniha]. – Praha: Epoque.
- Hendrych J., 2005:** Tvorba krajiny a zahrad [Kniha]. - Praha: ČVUT v Praze.

- Hieke K., 1984:** České zámecké parky a jejich dřeviny [Kniha]. - Praha: Státní zemědělské nakladatelství.
- Hurych V., Slovák J., Svoboda S., 1989:** Sadovnictví [Kniha]. – Praha: Státní zemědělské nakladatelství.
- Jirásek A., 1896:** Čechy X. díl - Krušnohorské hory a Poohří [Kniha]. - Praha: Otto.
- Jordan M., 2012:** The Beauty of Trees [Kniha]. - London: Quercus Edition.
- Kolařík J., 2013:** projekt péče o stromy, Jirkov. - Jirkov: SAFE TREES s.r.o.
- Krahl P., 1863:** Geschichte den koniglichen Stadt Komotau [Kniha]. - Chomutov: Brux.
- Křivánek R., 2012:** Příběh hrdého města Jirkova [Kniha]. - Jirkov: Město Jirkov.
- Kubeš J., 1982:** Rekonstrukce zámeckého parku Červený Hrádek u Chomutova, projektová dokumentace. - Chrudim: OPOS podnik MH Chrudim.
- Kulišťáková L., 2012:** Komponovaná krajina [Časopis] // ZAHRADA-PARK-KRAJINA. – s. 24 – 25.
- Kupka J., 2010:** Krajiny kulturní a historické [Kniha]. – Praha: ČVUT.
- Lipský Z., 2000:** Sledování změn v kulturní krajině [Kniha]. - Kostelec nad Černými lesy: Ústav aplikované ekologie, ČZU.
- Lipský Z., 2002:** Sledování změn v kulturní krajině [Kniha]. - Ústí nad Labem: Lesnická práce s.r.o.
- Malý S. Varhaník J., 2011:** Zákon o státní památkové péči. Komentář [Kniha]. - Praha: Wolters Kluwer.
- MAS SZK, 2007:** Strategický plán místní akční skupiny Západní Krušnohoří na období 2008 - 2013. - Droužkovice: MAS SZK.
- MAS SZK, 2014:** Zámek Červený Hrádek u Jirkova // MAS sdružení Západní Krušnohoří, nepravdělný pravodaj č. 2/2014. - Droužkovice: MAS SZK.
- Muir R., 2001:** Landscape detective. Discovering a countryside [Kniha]. - Oxford: Alden Press.
- Neuhauslová Z., 1998:** Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky [Kniha]. - Praha: Akademie věd České republiky.
- Ondráček Č., 1995:** Příroda okresu Chomutov [Kniha]. - Chomutov: Okresní úřad Chomutov.
- Ostrovský J., 2009:** Posouzení zdravotního stavu a polohy stromů na pozemcích městských parků v katastrálním území Jirkov, obec Jirkov, okres Comutov, znalecký posudek. - Jirkov: Ostrovský.

- Pacáková-Hošťálková B., 1999:** Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku [Kniha]. - Praha: Libri.
- Pensler R., 1928:** Geschichte der Stadt Gorkau und des Schlosses Rothenhaus [Kniha]. - Jirkov: Anton Hujer.
- Quitte E., 1971:** Klimatické oblasti Československa [Kniha]. - Brno: Academia.
- Semotánová E., 2002:** Studium krajiny a srovnávací katrografické prameny [Konference] // Od poznání k integraci. - Ústí nad Labem: MŽP.
- Schaller J., 1787:** Topographie den Königreichs Böhmen VII. [Kniha]. - Praha: – Saaser Kreis.
- Sklenička P., 2011:** Pronajatá krajina [Kniha]. - Praha: Centrum pro krajinu s.r.o.
- Sklenička P., 2003:** Základy krajinného plánování [Kniha]. - Praha: Naděžda Skleničková.
- Šantůčková M. a spol., 2014:** Mapa zásad pro uchování památkových hodnot krajinné úpravy v Červeném Hrádku u Jirkova [Kniha]. – Průhonice: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.
- Škuta P., 1998:** Rozpis prací při údržbě zámeckého parku na Červeném Hrádku pro rok 1998 a pozdější období, projektová dokumentace. - Jirkov: Sady a školky s.r.o.
- Škuta P., 2004:** Úprava zámeckého parku na Červeném Hrádku. - Jirkov: Sady a školky s.r.o.
- Trpáková I., 2013:** Krajina ve světle starých pramenů. Lesnická práce.
- Vachata Z., 2000:** Historická data Jirkova a jeho obcí [Kniha]. - Jirkov: Akord.
- Wilson D., 1982:** Air Photo Interpretation for Archaeologists [Kniha]. - London: Bastsford.
- Wulder M. a Dranklin S. E., 2007:** Understanding forest disturbance and spatial patten: remote sensing and GIS approaches. Taylor and Francis Group [Kniha]. United States of America.

POUŽITÉ ZDROJE:

- URL 1** **Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezska.** [online]. Ústí nad Labem, 2001, 2014 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.geolab.cz/>
- URL 2** **NPÚ - Národní památkový ústav:** Charakteristika poslání a činnosti. [online]. 16. 7. 2010, 13. 5. 2014 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/>

- URL 3 Zprávy o přírodě, životním prostředí a ekologii:** Spolupráce při ochraně přírody a památek. [online]. Praha 7: BEZK, 15. 06. 2009 [cit. 2015-03-28]. Dostupné <http://ekolist.cz/>
- URL 4 Naše zahrady a parky:** Zahrada v Kroměříži. [online]. Kroměříž, 15. 6. 2009 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/podzamecka-zahrada-kromeriz/>
- URL 5 Průhonický park.** [online]. Průhonice, 2010, [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.parkpruhonice.cz/index.php?p=zamek&site=default>
- URL 6 Naše zahrady a parky: Zámecký park Lednice** [online]., 4. 4. 2008 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/lednice/>
- URL 7 Naše zahrady a parky: Zámecký park Veltrusy** [online]., 3. 8. 2009 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/veltrusy/>
- URL 8 Naše zahrady a parky: Zámecký park Sychrov** [online]., 18. 7. 2007 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/sychrov/>
- URL 9 Naše zahrady a parky: Zámecká zahrada a park v Telči** [online]., 23. 9. 2013 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/telc/>
- URL 10 Naše zahrady a parky: Zámecký park Konopiště** [online]., 3. 5. 2009 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/konopiste/>
- URL 11 Královská obora Stromovka** [online]., 2015 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Aktivity/Kralovska-obora-Stromovka.aspx>
- URL 12 Příroda a krajina:** Památné stromy. [online]. 2014, 9. 3. 2015 [cit. 2014-09-10]. Dostupné z: <http://www.jirkov.cz/>
- URL 13 Voda:** Vodní toky a nádrže. [online]. 2014, 9. 3. 2015 [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: <http://www.jirkov.cz/>
- URL 14 Zámek Červený Hrádek:** Historie zámku. [online]. Jirkov, 2010, 2013 [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.zamek-cerveny-hradek.cz/index.php>
- URL 15 Obora - Červený Hrádek** [online]. Jirkov, 14. 3. 2008 [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.obora-hradek.cz/>

11 SEZNAM OBRÁZKŮ

<u>OBRÁZEK Č. 1: ZAKRESLENÉ ZÁJMOVÉ ÚZEMÍ ČERVENÝ HRÁDEK.....</u>	<u>- 23 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 2: ZAKRESLENÉ ÚZEMÍ - ZÁMECKÝ PARK ČERVENÝ HRÁDEK.....</u>	<u>- 24 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 3: ZAKRESLENÉ ÚZEMÍ - ZÁMECKÁ BORA ČERVENÝ HRÁDEK.....</u>	<u>- 24 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 4: ZAKRESLENÍ PASPORTU DŘEVIN Z ROKU 2009.....</u>	<u>- 41 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 5: ZAKRESLENÍ PASPORTU DŘEVIN Z ROKU 2013.....</u>	<u>- 43 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 6: KOMPOZIČNÍ USPOŘÁDÁNÍ NOVÝCH VÝSADEB DLE NÁVRHU ING. VOLMANA.....</u>	<u>- 45 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 7: KOLOROVANÁ RYTINA ZE 17. STOLETÍ, POHLED NA ČERVENÝ HRÁDEK.....</u>	<u>- 48 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 8: VÝŘEZ Z LISTU Č. 37 I. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ (1764 – 1783) SE ZÁMECKÝM PARKEM.....</u>	<u>- 49 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 9: VÝŘEZ KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK Z MAPY JIRKOVA Z ROKU 1817.....</u>	<u>- 50 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 10: PLÁNEK ČERVENOHRÁDECKÉHO PANSTVÍ Z ROKU 1824.....</u>	<u>- 51 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 11: VÝŘEZ Z MAPOVÉHO LISTU W 5 IV II. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ (1836 – 1852) SE ZÁMECKÝM PARKEM.....</u>	<u>- 52 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 12: PRŮČELÍ ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1839.....</u>	<u>- 53 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 14: VÝŘEZ ZÁMECKÉHO PARKU - INDIKAČNÍ SKICI, 1842.....</u>	<u>- 55 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 15: PRŮČELÍ ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1845.....</u>	<u>- 56 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 16: ORANŽÉRIE ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1845.....</u>	<u>- 56 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 17: VÝŘEZ Z LISTU Č. 3751 - 4 III. VOJENSKÉHO MAPOVÁNÍ, 1:25 000 (1872 – 1953) SE ZÁMECKÝM PARKEM.....</u>	<u>- 57 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 18: POHLED NA ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1935.....</u>	<u>- 57 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 19: ZÁKRES ZÁMECKÉHO PARKU, ROK 1940.....</u>	<u>- 58 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 20: POHLED NA ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1953.....</u>	<u>- 59 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 21: LETECKÝ SNÍMEK KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 1971.....</u>	<u>- 59 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 22: LETECKÝ SNÍMEK KOMPLEXU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 2012.....</u>	<u>- 60 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 23: ORANŽÉRIE ZÁMKU ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 2014.....</u>	<u>- 61 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 24: POHLED NA ZÁMEK ČERVENÝ HRÁDEK, ROK 2014.....</u>	<u>- 62 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 25: ČÁST ZÁMECKÉ ZAHRADY PŘILÉHAJÍCÍ K ZÁMKU, ROK 2014.....</u>	<u>- 63 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 26: ODLEHLEJŠÍ ČÁST ZÁMECKÉ ZAHRADY, ROK 2014.....</u>	<u>- 63 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 27: ZÁKRES, BUK LESNÍ (371 CM).....</u>	<u>- 66 -</u>
<u>OBRÁZEK Č. 28: ZÁKRES, BUK LESNÍ (361 CM).....</u>	<u>- 66 -</u>

<u>OBRÁZEK Č. 29: ZÁKRES, VRBA KŘEHKÁ (421 CM)</u>	- 67 -
<u>OBRÁZEK Č. 30: ZÁKRES, DUB (345 CM)</u>	- 67 -
<u>OBRÁZEK Č. 31: ZÁKRES, JAVOR HORSKÝ (352 CM)</u>	- 68 -
<u>OBRÁZEK Č. 32: ZÁKRES, JASAN ZTEPILÝ (235 CM)</u>	- 68 -
<u>OBRÁZEK Č. 33: ZÁKRES, JAVOR MLÉČ (120 CM)</u>	- 68 -
<u>OBRÁZEK Č. 34: ZÁKRES, JAVOR MLÉČ (213 CM)</u>	- 69 -
<u>OBRÁZEK Č. 35: FOTODOKUMENTACE, BUK LESNÍ (311 CM)</u>	- 71 -
<u>OBRÁZEK Č. 36: ZÁKRES, BUK LESNÍ (311 CM)</u>	- 72 -
<u>OBRÁZEK Č. 37: FOTODOKUMENTACE, CYPŘÍŠEK NUTKAJSKÝ (119 CM)</u>	- 72 -
<u>OBRÁZEK Č. 38: ZÁKRES, CYPŘÍŠEK NUTKAJSKÝ (119 CM)</u>	- 72 -
<u>OBRÁZEK Č. 39: FOTODOKUMENTACE, JASAN ZTEPILÝ (320 CM)</u>	- 73 -
<u>OBRÁZEK Č. 40: ZÁKRES, JASAN ZTEPILÝ (320 CM)</u>	- 73 -
<u>OBRÁZEK Č. 41: FOTODOKUMENTACE, JASAN ZTEPILÝ (464 CM)</u>	- 73 -
<u>OBRÁZEK Č. 42: ZÁKRES, JASAN ZTEPILÝ (464 CM)</u>	- 74 -
<u>OBRÁZEK Č. 43: FOTODOKUMENTACE, JAVOR KLEN (342 CM)</u>	- 74 -
<u>OBRÁZEK Č. 44: ZÁKRES, JAVOR KLEN (342 CM)</u>	- 74 -
<u>OBRÁZEK Č. 45: FOTODOKUMENTACE, JEDLOVEC KANADSKÝ (144 CM)</u>	- 75 -
<u>OBRÁZEK Č. 46: ZÁKRES, JEDLOVEC KANADSKÝ (144 CM)</u>	- 75 -
<u>OBRÁZEK Č. 47: FOTODOKUMENTACE, LÍPA MALOLISTÁ (320 CM)</u>	- 75 -
<u>OBRÁZEK Č. 48: ZÁKRES, LÍPA MALOLISTÁ (320 CM)</u>	- 76 -
<u>OBRÁZEK Č. 49: FOTODOKUMENTACE, LÍPA MALOLISTÁ (314 CM)</u>	- 76 -
<u>OBRÁZEK Č. 50: ZÁKRES, LÍPA MALOLISTÁ (314 CM)</u>	- 76 -
<u>OBRÁZEK Č. 51: FOTODOKUMENTACE, LÍPA VELKOLISTÁ (376 CM)</u>	- 77 -
<u>OBRÁZEK Č. 52: ZÁKRES, LÍPA VELKOLISTÁ (376 CM)</u>	- 77 -
<u>OBRÁZEK Č. 53: FOTODOKUMENTACE, MAGNÓLIE ZAŠPIČATĚLÁ (229 CM)</u>	- 77 -
<u>OBRÁZEK Č. 54: ZÁKRES, MAGNÓLIE ZAŠPIČATĚLÁ (229 CM)</u>	- 78 -
<u>OBRÁZEK Č. 55: TERASOVITÁ ČÁST ZÁMECKÉHO PARKU, POHLED OD ZÁMECKÉHO RYBNÍKU, ROK 2014</u>	- 79 -
<u>OBRÁZEK Č. 56: POHLED NA ZÁMECKÝ RYBNÍK, 2009</u>	- 80 -
<u>OBRÁZKY Č. 57 A 58: FOTODOKUMENTACE OBČANSKÉ VYBAVENOSTI V OBOŘE</u> -	83 -
<u>OBRÁZKY Č. 59 A 60: FOTODOKUMENTACE CEST V PODZÁMČÍ (VYCHÁZKOVÝ OKRUH)</u>	- 84 -

12 PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH:

PŘÍLOHA Č. 1: KAŠNA S CHRLIČEM - 95 -

PŘÍLOHA Č. 2: SOCHA LÉDY S LABUTÍ A BOHA AREA - 95 -

PŘÍLOHA Č. 3: SOUČASNÁ PODOBA HISTORICKÉHO TEMPLU - 96 -

PŘÍLOHA Č. 4: NÁVRH NA KOMPOZIČNÍ USPOŘÁDÁNÍ ORANŽÉRIE - 96 -

Příloha č. 1: KAŠNA S CHRLIČEM

(Zdroj: vlastní)



Příloha č. 2: SOCHA LÉDY S LABUTÍ A BOHA AREA

(Zdroj: <http://www.jirkov.cz/>)



Příloha č. 3: SOUČASNÁ PODOBA HISTORICKÉHO TEMPLU

(Zdroj: vlastní)



Příloha č. 4: NÁVRH NA KOMPOZIČNÍ USPOŘÁDÁNÍ ORANŽÉRIE, Ing. Volman, 2014

(Zdroj: Úprava veřejného prostranství parku – Červený Hrádek)

